

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

SYNDROM CAN A DRUHOTNÁ VIKTIMIZACE OBĚTI ZE STRANY MÉDIÍ: KAUZA KUŘIM

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková
Autor práce: Lenka Vališová
Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Ročník: III.
Forma studia: Prezenční

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

24. března 2010

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janě Šimečkové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 DÍTĚ A JEHO ZÁKLADNÍ POTŘEBY A PRÁVA	9
1.1 Základní potřeby dětí	9
1.2 Vybrané mezinárodní dokumenty v péči o rodinu a děti	10
1.2.1 Všeobecná deklarace lidských práv	10
1.2.2 Ženevská deklarace práv dítěte	11
1.2.3 Charta práv dítěte	11
1.2.4 Úmluva o právech dítěte	11
1.3 Vybrané zákony týkající se práv dítěte.....	12
1.3.1 Trestní zákoník	12
1.3.2 Zákon o sociálně-právní ochraně dětí	13
1.3.3 Zákon o rodině	13
2 CHARAKTERISTIKA SYNDROMU CAN	14
2.1 Stručná historie syndromu CAN	15
2.2 Týrané dítě	17
2.2.1 Definice	17
2.2.2 Formy týrání dítěte	17
2.2.2.1 Fyzické (tělesné) týrání	17
2.2.2.2 Psychické týrání	20
2.3 Zanedbávané dítě	21
2.4 Sexuálně zneužívané dítě	22
2.4.1 Zneužívání obecně	22
2.4.2 Definice sexuálního zneužívání	23

2.4.3	Komerční sexuální zneužívání	25
2.5	Ochrana dítěte před týráním, zneužíváním a zanedbáváním	25
2.5.1	Posuzování špatného zacházení s dítětem	26
3	MÉDIA A JEJICH VLIV NA OBĚŤ TRESTNÝCH ČINŮ	27
3.1	Druhotná viktimizace	28
PRAKTICKÁ ČÁST		30
4	KAUZA KUŘIM	31
4.1	Rozbor kauzy Kuřim	33
4.2	Úloha státu při ochraně před druhotnou viktimizací	34
4.3	Co bylo kauzou Kuřim porušeno	36
4.4	Vznik novely Trestního řádu	37
4.4.1	Novela Trestního řádu	37
4.4.2	Novela Trestního zákona	38
4.4.3	Novela Zákona o ochraně osobních údajů	38
ZÁVĚR		39
Seznam použitých zdrojů		41
Seznam příloh		46
Přílohy		
Abstrakt		

ÚVOD

Švédská spisovatelka, reformátorka a sociální pracovnice Ellen Keyová označila 20. století jako století dítěte. V tomto století víc než kdykoliv před tím se problémy dítěte, jeho výchovy, postavení a práv v rodině i ve společnosti dostaly do popředí zájmu nejen psychologů, pedagogů a sociologů, ale také lékařů a právníků. Vyzdvihuje se význam dětství jako období, které zásadním způsobem ovlivňuje charakter života každého jedince.¹²⁰

I přes všechn nesporný pokrok ve starostlivosti o dítě, jeho výchovu, zdraví a práva v rodině i ve společnosti, se však nepodařilo ani v tomto století zbavit dítě rozličných forem násilí, projevujících se v životě společnosti jako celku a ve vztahu k němu zvlášť a zabezpečit všem dětem šťastné dětství.¹²¹

To je hlavní důvod, proč jsem si toto téma vybrala. Rodina je v životě každého člověka moc důležitá, a pokud nefunguje tak, jak by měla, dítě si to nese v sobě po celý svůj život. Pokud zklame rodina, je povinna se o dítě postarat společnost, ale pokud zklame i ona (ve formě druhotné viktimizace), tak jakou má potom dítě šanci žít normální život?

Cílem mojí bakalářské práce je popsat syndrom CAN a druhotnou viktimizaci oběti ze strany médií.

V teoretické části své práce se tedy převážně věnuji základním potřebám dítěte a jeho právům. Dále charakterizuji syndrom CAN, kde jsem našla historii a také se zabývám týráním, zanedbáváním a sexuálním zneužíváním a jeho ochranou před těmito jevy. Třetí kapitola je věnována médiím a jejich vlivu na oběť trestního činu, kde podrobněji popisují sekundární viktimizaci.

V praktické části rozebírám velice medializovanou kauzu Kuřim, kterou uvádím jako negativní příklad vlivu médií na oběť a zmiňuji zde, co vše bylo touto kauzou porušeno. Také se tady zabývám úlohou státu při ochraně před druhotnou viktimizací a novelizací trestního řádu – tzv. „náhubkovému zákonu“.

---

¹²⁰ VLČKOVÁ, M. *Týrané dieťa*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislavě, 2001. s. 7.

¹²¹ Tamtéž, s. 7.

Dnes se o druhotné viktimizaci ze strany institucí a vyšetřovatelů hodně mluví. Do toho patří například nevhodné otázky při výslechu, opakované výslechy, dlouhé lhůty, nepřiměřené jednání ze strany vyšetřovatele atd. O druhotné viktimizaci se ale jedná také i v případě médií, které nerespektují práva mladistvých a veřejně sdělují celé společnosti všemožné detaily, jen proto, aby získali větší publicitu.

Případ kauzy Kuřim jsem si vybrala záměrně, protože je podle mne tato kauza vzorovým příkladem toho, jak by to nemělo být. Na tomto příběhu je velice dobře znát, jak se všechny podrobné informace dvou nezletilých chlapců, které by měly být utajeny, celkem snadno dostaly na veřejnost a téměř každý člověk znal jména všech zúčastněných osob (včetně nezletilých), mohl shlédnout video se šokujícími záběry týrání a přečíst si téměř doslovné výpovědi. V kauze Kuřim zkrátka došlo k řadě pochybení, jimiž se budu ve své práci věnovat a která přispěla k sekundární viktimizaci oběti.

Do nedávné doby byly ve věci ochrany oběti před druhotnou viktimizací naše zákony nedostačující, což se změnilo až novelizací trestního řádu a k tomu také přispěla právě i kauza Kuřim. Tato novela vyvolala velké negativní ohlasy a vláda dokonce uvažuje o jejím zmírnění, ale co se týká ochrany obětí před druhotnou viktimizací, tak je to určitě pokrok.

Základní literaturu jsem čerpala převážně od známých autorů, jako jsou Dunovský, Langmeier, Matoušek, Matějček, Vaníčková, Vlčková a mnozí další. Také jsem neváhala čerpat ze zákonů, časopiseckých statí a elektronických dokumentů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DÍTĚ A JEHO ZÁKLADNÍ POTŘEBY A PRÁVA

Dítě je osoba, která má své vlastní zájmy. Tyto zájmy by měly převažovat nad všemi ostatními. Pro zjištění nejdůležitějších zájmů dítěte, může být užitečné poznat vlastní názory dítěte a přičítat jim takovou důležitost, jak je to rozumné ve světle podstaty věci, zralosti dítěte a jiných významných okolností. Obecně je jasné, že nejdůležitějším zájmem dítěte je jeho plný a harmonický vývoj v rodinném prostředí, v ovzduší štěstí, lásky a pochopení, bez jakékoli diskriminace nebo vykořisťování, s potřebnou ochranou a pomocí, která dítěti umožní plně přejímat zodpovědnost ve společnosti. ¹²²

1.1 Základní potřeby dětí

Malé dítě potřebuje mnoho věcí, ale ze všeho snad nejvíce jistotu ve vztazích ke svým lidem. ¹²³

Každé dítě má nárok na to, aby mu rodiče zajistili a poskytli základní výživu, oblečení, ubytování, zdravotní péči a přístup ke vzdělání alespoň takovému, aby ho jeho nedostatek v dospělosti nevylučoval na okraj společnosti. (To bývá označováno jako teze minimálního zaopatření – Minimum Provision Thesis). ¹²⁴

Pro dítě je ideálním prostředím pro naplnění potřeb a rozvoj jeho vlastní fungující rodina. ¹²⁵

Základní potřeby dětí jsou psychické, biologické, sociální, emocionální a duchovní. ¹²⁶

Psychické: množství, kvalita a proměnlivost podnětů, řád a smysl podnětů pro učení, citové a sociální vazby pro utváření osobnosti dítěte, potřeba osobní identity a potřeba otevřené budoucnosti. ¹²⁷

---

¹²² KOVAŘÍK, J. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*. České Budějovice : Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2001. s. 20.

¹²³ MATĚJČEK, Z., *Co děti nejvíc potřebují: eseje z dětské psychologie*. Praha : Portál, 1994. s. 9.

¹²⁴ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1999. s. 133.

¹²⁵ VRTBOVSKÁ, P. Moderní pojetí sociální práce s rodinami a dětmi v obtížné rodinné situaci. *Sociální práce*, 2006, roč. 2006, č. 1, s. 37 – 45.

¹²⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha : IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2007. s. 77.

¹²⁷ Tamtéž, s. 77.

Biologické: vzduch, voda, teplo, kvalitní výživa, spánek, odpočinek, zájmové aktivity, relaxace, přiměřené obydlí a ošacení a ochrana dítěte před nemocemi a úrazy.¹²⁸

Sociální: sociální dovednosti, vzory pravidel chování v sociální komunikaci, pocit sounáležitosti, pocit jistoty v očekávání sociální podpory ze strany klíčové osoby, ochrana před všemi formami interpersonálního násilí a zvládnání stresu.¹²⁹

Emocionální: pozitivní výchova a bezpodmínečná akceptace dítěte, uvědomě-
lé prožívání situací a schopnost empatie, prožitek z veřejně prospěšné práce, dob-
rého skutku a porozumění nonverbální komunikaci.¹³⁰

Duchovní: potřeba přiměřeného sebepojetí a hierarchie životních hodnot.¹³¹

Základní potřeby, ať už dětí nebo i dospělých, jsou uváděny u více autorů, ja-
ko například pyramida potřeb podle amerického psychologa A. Maslowa (příloha
č. I).

1.2 Vybrané mezinárodní dokumenty v péči o rodinu a děti

1.2.1 Všeobecná deklarace lidských práv

Všeobecná deklarace lidských práv byla schválena Valným shromážděním OSN dne 10. prosince 1948. V preambuli je mimo jiné řečeno, že uznání přirozené dů-
stojnosti a rovných a nezcizitelných práv všech členů lidské rodiny je základem
svobody, spravedlnosti a míru ve světě a že je nutné, aby lidská práva byla chrá-
něna zákonem.¹³²

---

¹²⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*, s. 77.

¹²⁹ Tamtéž, s. 77.

¹³⁰ Tamtéž, s. 77.

¹³¹ Tamtéž, s. 77.

¹³² NOVOTNÁ, V., ŠŤASTNÁ, J. *Vybrané mezinárodní dokumenty v péči o rodinu a děti*. Praha :
Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2000. s. 7.

1.2.2 Ženevská deklarace práv dítěte

V roce 1924 byla v Ženevě přijata Deklarace práv dítěte, zavazující členské státy poskytovat všem dětem co nejlepší péči, rozvoj a ochranu. Dítěti by se takové pomoci mělo dostat vždy jako prvnímu.¹³³

Deklarace uzavřela dlouhý vývoj poznávání dítěte a jeho potřeb. Postavila se proti diskriminaci dětí, jejich mnohdy těžkému osudu ve válkách, ale také ještě v převládajícím kolonialismu, proti vykořisťování dětí a jejich otroctví.¹³⁴

1.2.3 Charta práv dítěte

V roce 1959 Spojené národy schválily Chartu práv dítěte, jež se cíleně zaměřovala na prosazování optimálního vývoje každého dítěte a jeho ochrany. Každé dítě má mít zajištěno dostatek lásky a porozumění a především péči vlastních rodičů. Neměly-li to možné, stát toto právo musí náležitě uspokojit. Zvláštní ustanovení jsou věnována právům dítěte na ochranu před jakýmkoli zneužíváním, ubližováním, vykořisťováním a zanedbáváním, obchodem s ním a jeho diskriminací. Tento závažný mezinárodní dokument významně ovlivnil tehdy připravovaný československý zákon o rodině, přijatý v roce 1963, přisuzující mimo jiné proti tehdejší ideologii první a rozhodující odpovědnosti rodičů a rodiny za dítě.¹³⁵

1.2.4 Úmluva o právech dítěte

Pro účely úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnáct let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

¹³⁶

Dne 20. listopadu 1989 Valné shromáždění OSN přijalo Úmluvu o právech dítěte. Jde o dokument zásadního významu, který jako celek je zaměřený na zabezpečení základních práv dítěte, jeho ochranu před jakýmkoliv násilím, zneužíváním

---

¹³³ DUNOVSKÝ, J., MITLOHNER, M., HEJČ, K., HANUŠOVÁ-TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. Praha : GRADA Publishing, 2005. s. 16.

¹³⁴ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha : Grada Publishing, 1995. s. 36.

¹³⁵ Tamtéž, s. 12.

¹³⁶ NOVOTNÁ, V., ŠTASTNÁ, J. *Vybrané mezinárodní dokumenty v péči o rodinu a děti*, s. 57.

či vykořisťování a na vytvoření podmínek na zdravý tělesný a duševní vývin každého dítěte bez ohledu na jeho rasu, náboženskou a etnickou příslušnost.¹³⁷

Valné shromáždění prohlásilo, že práva dětí vyžadují zvláštní ochranu, a proklamovalo ustavičné zlepšování situace dětí na celém světě i jejich dalšího vývoje a vzdělávání v podmínkách míru a bezpečnosti.¹³⁸

Preambule zdůrazňuje nezastupitelný význam rodiny jako přirozeného prostředí pro růst a blaho všech svých členů, zvláště dětí.¹³⁹

Tato úmluva nezapomíná ani na povinnosti rodičů náležitě pečovat a vychovávat své děti, ani na povinnosti státu jim v tomto úsilí pomáhat. A to hlavně tam, kde se nemohou, neumějí nebo nechtějí o své děti starat. Povinnosti rodičů i státu se totiž současně stávají právy dítěte, jež jsou v plném souladu s právy, obsaženými v Listině základních práv a svobod.¹⁴⁰

1.3 Vybrané zákony týkající se práv dítěte

1.3.1 Trestní zákoník

Trestní zákoník se týrání, zneužívání a zanedbávání dětí věnuje hned v několika paragrafech. Trestně stíháni budou všichni ti, kdo:

- podle § 195 opustí dítě, o které má povinnost pečovat,
- podle § 196 zanedbá povinnou výživu,
- podle § 198 týrá svěřenou osobu,
- podle § 201 ohrožuje mravní výchovu mládeže,
- podle § 202 svádí dítě k pohlavnímu styku.¹⁴¹

---

¹³⁷ VLČKOVÁ, M. *Týrané dieťa*, s. 3.

¹³⁸ KOVAŘÍK, J. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*, s. 18.

¹³⁹ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, s. 38.

¹⁴⁰ DUNOVSKÝ, J., MITLOHNER, M., HEJČ, K., HANUŠOVÁ-TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*, s. 13.

¹⁴¹ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

1.3.2 Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Sociálně-právní ochrana dětí je podle § 1 zejména: ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Podle § 5 je předním hlediskem sociálně-právní ochrany zájem o blaho dítěte.¹⁴²

V § 7 se píše, že každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí i porušení povinností nebo zneužití práv rodičů jejich rodiče nebo orgán sociálně-právní ochrany. Dále má dítě podle § 8 právo požádat orgány a zařízení sociálně-právní ochrany a státní orgány o pomoc i bez vědomí rodičů.¹⁴³

1.3.3 Zákon o rodině

V zákonu o rodině se definuje rodičovská zodpovědnost a to v § 31. Je to souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Při výkonu práv a povinností jsou rodiče povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.¹⁴⁴

V § 32, 34 a 42 se říká, že rozhodující úlohu ve výchově dětí mají rodiče, rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům a opatření, kterými se omezuje rodičovská zodpovědnost, může učinit jen soud.¹⁴⁵

Dále se v § 44 píše, že pokud rodiči brání ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti závažná překážka a vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud pozastavit výkon rodičovské zodpovědnosti. Pokud rodič nevykonává nebo zneužívá svou rodičovskou zodpovědnost nebo ji závažným způsobem zanedbává, a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou zodpovědnost omezí nebo jej rodičovské zodpovědnosti zbaví. Dopustí-li se rodič úmyslného trestného činu proti svému

---

¹⁴² Zákon č. 359/1999 Sb., O sociálně-právní ochraně dětí

¹⁴³ Zákon č. 359/1999 Sb., O sociálně-právní ochraně dětí

¹⁴⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., O rodině

¹⁴⁵ Zákon č. 94/1963 Sb., O rodině

dítěti či své dítě mladší patnáct let ke spáchání trestného činu použil, soud posoudí, zda nejsou důvody pro zahájení řízení o zbavení rodičovské zodpovědnosti.¹⁴⁶

2 CHARAKTERISTIKA SYNDROMU CAN

Děti – jako nejslabší článek – byly vždy vystaveny násilí, kde mohlo dojít k vybití agresivně sexuální pudů, byly dlouhou dobu považovány za „malé dospělé“ a podle toho se s nimi i zacházelo.¹⁴⁷

Ohrožené a znevýhodněné děti jsou ty, které žijí v nepříznivých podmínkách způsobených nemocemi, dlouhodobým strádáním, bez rodinného zázemí, lásky a bezpečí.¹⁴⁸

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, obecně označovaný v anglosaské literatuře jako Child Abuse and Neglect (CAN) a odtud převzatý i do naší terminologie, je soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu a vývoje dítěte i jeho postavení v rodině a společnosti.¹⁴⁹

Za týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte považujeme: jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé (příp. i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele nebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a poškozující tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popř. způsobuje smrt.¹⁵⁰

Do tohoto krajně nepříznivého společenského fenoménu se řadí nyní i sexuální zneužívání – Child Sexual Abuse (SCA). Podle definice Rady Evropy z roku 1992 se jím rozumí každé nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoli sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kým-

---

¹⁴⁶ Zákon č. 94/1963 Sb., O rodině

¹⁴⁷ MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z. *Sexuálně zneužívané děti*. Praha : Psychiatrické centrum, 1995. s. 9.

¹⁴⁸ BUBLEOVÁ, V. Systémová ochrana dětí musí být především záležitostí státních institucí. *Sociální práce*, 2006, roč. 2006, č. 1, s. 15 – 18.

¹⁴⁹ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, s. 15.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 24.

koli, komu je dítě svěřeno do péče, nebo kýmkoli, kdo se s dítětem dostal do nějakého styku. ¹⁵¹

Oběťmi špatného zacházení se pravděpodobněji stanou děti s vrozeným poškozením nebo z různých dalších důvodů zaostávající ve vývoji, a také děti, jež se chovají v rozporu s očekáváním rodičů, dále nechtěné děti, předčasně narozené děti, děti s příznaky autismu, trpící psychickými poruchami – to vše jsou skupiny, u nichž je větší riziko špatného zacházení. ¹⁵²

Rodiče týraných a zneužívaných dětí často zažili týrání a zneužívání během svého dětství. I situace rozvodu zvyšuje riziko, že někdo z dospělých, ale i některé z dětí bude vystaveno agresivnímu útoku ze strany jiného dospělého. ¹⁵³

Prostředím, v němž často dochází ke špatnému zacházení s dětmi, jsou mnohoproblémové rodiny. V těchto rodinách se kumulují důsledky různých osobních a sociálních znevýhodnění. ¹⁵⁴

2.1 Stručná historie syndromu CAN

Historie jevu CAN je velmi dlouhá – v podstatě vždy, v každé době a v každé zemi bylo mnoho dětí a dospívajících, jejichž vývoj byl v důsledku negativních vnějších vlivů vážně ohrožen. ¹⁵⁵

V polovině 20. století si rentgenologové, ortopedové a chirurgové začali všimnout závažných somatických poškození dětí, způsobených zjevně jinak než nahodilým úrazovým dějem – tedy záměrně. Nazvali tato poškození (zlomeniny, popáleniny, různé rány, krvácení nejrůznějšího druhu i smrt) „*neúrazovými zraněními*“. Šetření nejčastěji odhalila jako původce tohoto úmyslného ubližování dítěti – na tehdejší dobu překvapivé – některého ze členů vlastní rodiny dítěte. ¹⁵⁶

---

¹⁵¹ DUNOVSKÝ, J., MITLOHNER, M., HEJČ, K., HANUŠOVÁ-TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*, s. 12.

¹⁵² MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha : Portál, 2005. s. 29.

¹⁵³ Tamtéž, s. 29.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 29.

¹⁵⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*, s. 9.

¹⁵⁶ DUNOVSKÝ, J., MITLOHNER, M., HEJČ, K., HANUŠOVÁ-TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*, s. 18.

Američan Dr. Kempe v roce 1962 na základě rozsáhlého výzkumu dětí, zasažených takovýmto zraněním, nazval tento jev „*syndromem bitého či týraného dítěte*“. Zasloužil se při tom o prosazení prevence tohoto jevu a hlavně jeho povinného hlášení, vztahujícího se i na soukromé praxe lékařů. ¹⁵⁷

V České republice se v období před rokem 1989 problém týrání a zneužívání dítěte bagatelizoval, resp. se o něm z různých důvodů, jednoduše nemluvilo. To proto, že představa týraného a zneužívaného dítěte byla neslučitelná s oficiální ideologií. Když se o něm vůbec hovořilo, tak jen jako o málopočetném a bezvýznamném jevu, vyskytujícím se jen výjimečně v určitých konkrétních podmínkách. Přitom se však zároveň zdůrazňovalo, že socialistická společnost má k dispozici také prostředky, které jí umožní postupně se s těmito jevy vyrovnat. ¹⁵⁸

Problém týrání a zneužívání dítěte se u nás začal odkrývat až s novými společensko-ekonomickými podmínkami po listopadu 1989. ¹⁵⁹

Začal se rozvíjet široký výzkum v řadě zemí, který ukazoval na jedné straně úzkou souvislost tělesného týrání s psychickým a na straně druhé týrání s úmyslnou (nebo též neúmyslnou) ne-péčí rodičů o dítě – tedy zanedbáváním. ¹⁶⁰

V procesu poznávání příčin a projevů špatného zacházení s dětmi, které může mnohdy vést až k jejich smrti, se začaly hledat způsoby a cesty, jak takovému zacházení s dětmi zabránit. Zvláště tehdy, není-li takové zacházení dostatečně zjevné. Dále se hledaly metody, jak by se mohly děti léčit, popřípadě rehabilitovat a samozřejmě jak špatnému zacházení předcházet. ¹⁶¹

I u nás dochází při současné zvýšené pozornosti k tomuto jevu a jeho – někdy ovšem jednostranné a senzaci vzbuzující – medializaci. ¹⁶²

---

¹⁵⁷ DUNOVSKÝ, J., MITLOHNER, M., HEJČ, K., HANUŠOVÁ-TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*, s. 18.

¹⁵⁸ VLČKOVÁ, M. *Týrané dieťa*, s. 8.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 8.

¹⁶⁰ DUNOVSKÝ, J., MITLOHNER, M., HEJČ, K., HANUŠOVÁ-TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*, s. 18.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 18.

¹⁶² LANGMEIER, J., BALCAR, K., ŠPITZ, J. *Dětská psychoterapie: druhé rozšířené a přepracované vydání*. Praha : Portál, 2000. s. 310.

2.2 Týrané dítě

Právo nebýt týrán svými rodiči či jinými osobami znamená rovněž právo nebýt poškozen, právo netrpět zbytečnou bolestí a právo nemít posttraumatický stresový syndrom. Rubem výše jmenovaného práva je povinnost rodičů vytvářet optimální podmínky pro harmonický vývoj dítěte a jeho blaho.¹⁶³

2.2.1 Definice

Týrání dítěte představuje ničím neospravedlnitelné násilí na bezbranném dítěti, úmyslné zlé, surové a často i nepředstavitelně kruté zacházení s ním, jeho pohlavní zneužívání a zanedbávání s konkrétními důsledky jak na jeho tělesném a duševním zdraví, tak i na jeho konání a chování v oblasti interpersonálních vztahů.

¹⁶⁴

Týrání je zlé nakládání s druhou osobou, které se vyznačuje značným stupněm bezcitnosti a hrubosti a u oběti vyvolává pocity hlubokého příkoří.¹⁶⁵

„Z právního hlediska je týrání dítěte definováno jako zlé zacházení s dítětem, které vyvolává pocity úzkosti a mučivé útrapy, anebo jako takové násilí na dítěti, které vede k lehkému ublížení na těle nebo k těžké újmě na zdraví.“¹⁶⁶

2.2.2 Formy týrání dítěte

2.2.2.1 Fyzické (tělesné) týrání

Podle zdravotní komise Rady Evropy z roku 1992 je tělesné týrání: *„tělesné ublížení dítěti anebo nezabránění utrpení dítěte včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte, a to tam, kde je určitá znalost či důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno anebo že mu vědomě nebylo zabráněno.“¹⁶⁷*

Konkrétní podobou fyzického týrání je:

- jakýkoliv tělesný kontakt, který zanechává podlitiny nebo zlomeniny,

¹⁶³ VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1995. s. 13.

¹⁶⁴ VLČKOVÁ, M. *Týrané dítěte*, s. 38.

¹⁶⁵ HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. s. 13.

¹⁶⁶ VLČKOVÁ, M. *Týrané dítěte*, s. 31.

¹⁶⁷ PÖTHE, P., *Dítě v ohrožení*. Praha : Zde a nyní, 1996. s. 27.

- bití pěstí, zbraní nebo předměty, případně i bití palicí, řemenem pokud zanechává na těle dítěte jizvy, podlitiny nebo pohmožděniny,
- popáleniny a opařeniny způsobené vroucí vodou, olejem apod.,
- silné třesení, hlavně s malým dítětem,
- škrcení a dušení, shazování dítěte ze schodů, jeho srážení na zem, házení proti stěně nebo nábytku,
- přinucování dítěte stát, respektive sedět v nepohodlné pozici nebo na místě, které v něm vyvolává strach,
- svazování nebo připoutávání dítěte,
- omezování spánku nebo potravy, způsobování fyzického utrpení dítěte jeho nucením ke splnění nějaké nebezpečné úlohy apod. ¹⁶⁸

S tělesným týráním dítěte určitě souvisí tělesné tresty. Jednotlivé kultury se liší v tom, nakolik jsou rodiče oprávněni vyžadovat, aby jejich dítě od nich převzalo i jejich koncepci dobra a dobrého života, a jaké prostředky mohou rodiče používat pro to, aby toho dosáhli. V posledních desetiletích došlo k vyvlastnění rodičovské autority. Vzdělání, ale postupně i výchova se přenesla z rodiny do školy a rukou odborníků. Zrychlující se tempo změn pak v posledních desetiletích bere rodičům důvěru ve vlastní představu dobrého života zejména tam, kde se to, co jim bylo vtištěno v mládí jako realita a jako hodnoty, liší příliš od toho, co je jako realita a hodnoty reprezentováno v masmédiích. ¹⁶⁹

Tělesné týrání dětí bylo poměrně dlouhou dobu tolerováno. Svědčí o tom ustálená rčení jako např.: škoda rány, která padne vedle, nebo rákoska musí tancovat apod. Vzorná výchova dětí byla spatřována nejen ve spravedlnosti a důslednosti, ale také v přísnosti a strohosti. Tělesné tresty byly běžné a svým nezbedným dětem je ukládali jak rodiče, tak učitelé. ¹⁷⁰

Mnohý rodič výprask přežene, chce jím dát silně dítěti najevo nesouhlas s jeho špatným chováním. Většina případů, o kterých se dnes mluví jako o tělesném tý-

---

¹⁶⁸ VLČKOVÁ, M. *Týrané dieťa*, s. 50.

¹⁶⁹ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*, s. 133.

¹⁷⁰ HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*, s. 31.

rání dětí, vzniká tam, kde si rodiče dlouhodobě nevědí rady, prostě nedovedou dobře rodičovat.¹⁷¹

Jsou dva způsoby tělesného trestání. První vyplývá z hněvu a momentálního rozpoložení rodičů. Třeba jednu dítěti vrazí, protože mluvilo hrubě nebo něco provedlo. Druhý je naplánován, předem se naprogramuje, že za ten a ten prohřešek přijde zasloužený trest, který se pak chladnokrevně vykoná. Zřejmě v tom je velký rozdíl. Říká se, že chladnokrevný trest je něco pohoršivého a ten spontánní psychologicky přijatelný.¹⁷²

Tak jako tak je zapotřebí tělesnému trestu předcházet – tím, že vedeme dítě s láskou k tomu, aby správně jednalo. Rodiče by si měly uvědomit, že tělesný trest má řadu negativních následků, jako např. ponižuje a pokořuje dítě, pokud trestáme v hněvu, můžeme dítěti ublížit tělesně, většinou však trestem ubližujeme duševně, u některých dětí může takový trest vyvolat i hluboký pocit viny, časté tresty nedovolují, aby dítě získalo zdravé sebevědomí, brání správnému a plnému vývinu sexuální identifikace – to znamená, že se dítě plně neztotožní a plně nepřijme svou sexuální roli podle svého pohlaví. Děti napodobují rodiče v dobrém i zlém, dítě takovou tělesnou agresivitu rodičů vstřebává do své duše a uplatňuje ji jak v mezilidských vztazích, tak ke svým budoucím dětem.¹⁷³

Je typické, že čím je dítě mladší, tím bývá krutost tělesného násilí větší. Lze to vysvětlit bezmocí dítěte se bránit a jeho plné závislosti a odkázanosti na rodičích, čímž je vyloučena možnost se někomu svěřit a požádat o pomoc.¹⁷⁴

---

¹⁷¹ GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J., ŠPITZ, J. *Vidět věci jinak*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1998. s. 64.

¹⁷² Tamtéž, s. 66.

¹⁷³ PŠENIČKA, O., *Sexuální výchova v rodině: radost být matkou a také otcem*. Pardubice : Hnutí rodina, 1994. s. 54.

¹⁷⁴ VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině*, s. 52.

2.2.2.2 Psychické týrání

Psychické týrání lze těžko definovat. Největší překážky při definování jsou podle Brassarda v tom, že nezanechává tělesné poranění, vyskytuje se v rámci nedbalého i úmyslného konání a dále se vyskytuje nejen samostatně, ale i jako doprovodná složka ostatních forem týrání.¹⁷⁵

Definice Zdravotní komise Rady Evropy hovoří o chování rodičů, resp. vychovatelů, které má negativní vliv na citový vývoj dítěte a jeho chování. Podle O. Matouška jde v případě psychického týrání o trvale nepřátelský postoj rodičů k dítěti, o úplný citový chlad, jako i o využívání dítěte výhradně k naplnění citových potřeb dospělého, který nebere v úvahu potřeby dítěte.¹⁷⁶

Psychické týrání se projevuje aktivní a pasivní formou. Aktivní forma jsou – nadávky, verbální útoky na sebevědomí dítěte, jeho zesměšňování a zavrhování. Pasivní forma se projevuje – nezájmem o dítě, odmítáním lásky, nevšímavostí, nedostatkem starostlivosti.¹⁷⁷

Psychické násilí je někdy též označované jako emocionální újma. Může mít pestré formy, které je obtížné detekovat hlavně proto, že je pachatelé pečlivě volí s ohledem na citlivá místa oběti.¹⁷⁸

Toto násilí se projevuje především slovně. Může však nabýt i podobu citového vydírání, kdy rodiče udržují u dítěte pocit viny a vyžadují na dítěti určitý způsob chování k odčinění této viny. Psychické násilí mohou rodiče na dítě vyvíjet i celkovým výchovným klimatem v rodině, patří tam nemožnost jakékoli diskuse, svobodného rozhodnutí dítěte či projevení vlastního názoru, přehnané uplatňování autority ze strany rodičů a absolutní omezování dítěte.¹⁷⁹

Podle Garbarina může psychické týrání vystupovat v pěti základních formách, které velmi konkrétně odhalují jeho charakter. Je to:

- odmítání – při kterém rodiče odmítají dítě, případně svůj vztah k němu podmiňují plněním náročných a nesplnitelných úloh,

¹⁷⁵ VLČKOVÁ, M. *Týrané dieťa*, s. 60.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 60.

¹⁷⁷ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J., a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové : Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové, 2007. s. 27.

¹⁷⁸ HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*, s. 22.

¹⁷⁹ VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině*, s. 33.

- izolace – omezování účasti dítěte v jeho přirozeném kolektivu, případně jeho úplné vyloučení (z oblasti vzdělávání, sportu) nebo jeho nadměrné ochrany,
- terorizování – vyhrožování dítěte zabitím, opuštěním, odmítnutím lásky a permanentní znejišťování a posilňování strachu z trestu. Součástí je i puntičkářské sledování a kontrola dítěte v domácnosti, opravování každého jeho projevu včetně přirozených projevů pro jeho věk,
- ignorování – představuje částečnou, případně úplnou absenci zájmu rodičů o dítě, jeho potřeby a zájmy. Dítě pro rodiče jakoby neexistovalo,
- korupce – „podplácení“ dítěte, resp. jeho zneužívání jedním z rodičů proti druhému, v zájmu dosažení dominantního postavení v rodině.¹⁸⁰

2.3 Zanedbávané dítě

Zanedbávání dítěte vystupuje jako relativně nejčastější forma násilí na dítěti. Je pojímáno jako jakýkoliv nedostatek péče, který způsobuje vážnou újmu ve vývoji dítěte nebo dítě ohrožuje.¹⁸¹

Zanedbávání zachycuje především všechny škodlivé formy „ne-péče“ o dítě se všemi nepříznivými důsledky pro jeho život a vývoj jak v oblasti tělesné (neorganická porucha dospívání), psychické a emocionální (deprivace v dětském věku) tak i sociální (dítě na ulici, dítě ulice, děti toxikomanů).¹⁸²

H. Dubowitz uvádí více podob zanedbávání dítěte. K nim patří: odmítnutí starostlivosti o tělesné a mentální zdraví, zanedbávání dozoru, odmítnutí opatrování, nedbalé poskytnutí starostlivosti a opuštění dítěte nebo vzdálení se od něho, selhání v poskytnutí stabilního domova, zanedbání osobní hygieny a neadekvátní hygiena bydlení, vystavení nebezpečí v domácnosti (housing hazards), zanedbávání výživy, zanedbávání vzdělání.¹⁸³

¹⁸⁰ VLČKOVÁ, M. *Týrané dieťa*, s. 61 – 65.

¹⁸¹ MÜHLPACHR, P., *Sociální patologie*. Brno : Masarykova univerzita Pedagogická fakulta, 2001. s. 81.

¹⁸² DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, s. 22.

¹⁸³ VLČKOVÁ, M. *Týrané dieťa*, s. 65.

Krajními případy sociální „zanedbanosti“ jsou ty, kdy dítě je izolováno od lidské společnosti. Z literatury jsou známé klasické případy dětí, jež přežily v přírodě díky zvířatům, která se jich ujala, nebo díky svým vlastním schopnostem. Častější jsou, bohužel, případy sociální izolace dítěte uvnitř lidské společnosti (příloha č. II).¹⁸⁴

2.4 Sexuálně zneužívané dítě

2.4.1 Zneužívání obecně

Zcela obecně můžeme o zneužívání mluvit ve všech případech, kdy člověk využívá druhého člověka ke svému vlastnímu prospěchu (obohacení, uspokojení) z pozice větší síly, společenské či intelektuální převahy.¹⁸⁵

Zneužívání dětí je vzhledem k jejich slabosti a závislosti časté a pro jejich vývoj závažné. Dopouští se ho většinou dospělí, méně často i větší děti.¹⁸⁶

Zneužívání může mít mnoho podob: děti bývají využívány k práci (často velmi těžké), k páčání trestných činů, k prostituci, k bojovým cílům (hledači min, vyzvědači, ale i přímo k boji apod.). V zemích Evropy a Severní Ameriky je využívání dětí k námezdní práci většinou omezeno a stíháno (i když ani zde není úplně potlačeno), v mnoha rozvojových zemích je však velmi časté. Neméně závažná je ovšem i situace, kdy je dítě vystavováno násilí „jen“ jako svědek – ať již přímo v rodině nebo mimo domov (velmi často s důsledkem dlouhotrvající posttraumatické stresové poruchy). Jiným zvláštním případem zneužívání je tzv. „Münchhausenův syndrom v zastoupení“, kdy některý z rodičů (nejčastěji matka) popisuje u dítěte nejrůznější zdravotní obtíže a někdy mu i záměrně ubližuje tak, aby bylo intenzivně léčeno (zřejmě většinou s cílem získat ocenění a uznání za péči o vážně nemocné dítě).¹⁸⁷

V posledních asi třiceti letech je však nejvíce diskutována otázka sexuálního zneužívání dětí, které je častější, než se předpokládalo, a mnohdy zůstává dlouho

---

¹⁸⁴ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, s. 88.

¹⁸⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*, s. 19.

¹⁸⁶ LANGMEIER, J., BALCAR, K., ŠPITZ, J. *Dětská psychoterapie*, s. 316.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 316.

nerozpoznáno a skrýváno všemi členy rodiny – je totiž chápáno jako „skvrna“ na celé rodině. Prvním, kdo na závažnost sexuálního zneužití dítěte upozornil, byl koncem šedesátých let De Francis, plná pozornost je této problematice věnována asi od poloviny sedmdesátých let. Děti bývají zneužívány nejčastěji ve svých vlastních rodinách, a to různě závažně (od laskání pohlavních orgánů až po pohlavní styk).¹⁸⁸

2.4.2 Definice sexuálního zneužívání dětí

Sexuální zneužívání je specifickou formou násilí proti dítěti. Obecné označení je Child Sexual Abuse – CSA. Představuje úmyslné a společností odsuzované ubližování dítěti, nejčastěji osobou z blízkého sociálního okolí. Jedná se tedy o jev nenáhodný, při kterém dospělý využívá svou moc k vlastnímu uspokojení. Většinou se nejedná o ojedinělý čin, ale často dochází k jeho opakování, které ohrožuje oběť vždy po psychické a často i po fyzické stránce a negativně působí na další vývoj dítěte. „*Oběť se zřejmými deficity po této stránce může potřebovat zvláštní zásahy zaměřené na usnadnění budování vzájemných společenských vztahů.*“¹⁸⁹

Pro sexuální zneužívání platí, že pokud se dítě cítí v důsledku nějakého sexuálního chování nebo chování, které má sexuální podtext, nepříjemně, pak jde o sexuální zneužívání.¹⁹⁰

Sexuální zneužívání může být bezdotykové, což mnoho lidí chápe spíše jako nemravnost než trestný čin, nebo dotykové.¹⁹¹

Mezi bezdotykové sexuální zneužívání dětí patří obscénní hovory, přinucení dítěte k obnažení a jeho fotografování, přinucení dítěte ke sledování pornografických videoprogramů nebo prohlížení pornočasopisů, setkání s exhibicionistou a také tzv. sexuální obtěžování.¹⁹²

---

¹⁸⁸ LANGMEIER, J., BALCAR, K., ŠPITZ, J. *Dětská psychoterapie*, s. 317.

¹⁸⁹ JONZON, E., LINDBLAD, F. Risk factors and protective factors in relation to subjective health among adult female victims of child sexual abuse. *Child Abuse Neglect*, str. 140.

¹⁹⁰ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-HOUSSOVÁ, Z., SPILKOVÁ, J. *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Praha : Portál, 1999. s. 41.

¹⁹¹ TÄUBNER, V. *Nejstřeženější tajemství – sexuální zneužívání dětí*. Praha : Trizonia, 1996. s. 10.

¹⁹² VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-HOUSSOVÁ, Z., SPILKOVÁ, J. *Sexuální násilí na dětech*, s. 39.

Mezi dotykové formy sexuálního zneužití patří pohlavní styk vaginální, anální, orální, ale také intrafemurální pohlavní styk (styk mezi stehna), dotýkání se erotogenních zón dětského těla, pronikání prstem, jazykem nebo předměty do vaginy nebo anusu, laskání prsou a genitálií.¹⁹³

Za sexuální zneužívání lze dokonce označit i svéráznou „sexuální výchovu“, ve které vychovatel používá vulgární pojmy, učí děti masturbaci, předvádí vlastní pohlavní orgány atd.¹⁹⁴

Naproti tomu návštěva nudistické pláže nebo sauny s malým dítětem není sexuální zneužíváním dítěte.¹⁹⁵

Se sexuálním zneužíváním se často spojuje pojem incest. Tabu incest nacházíme v nejrůznějších společnostech i u nejvzdálenějších kultur v průběhu celých lidských dějin. Incest je soulož mezi osobami nejtěsněji pokrevně spřízněnými, tedy mezi vlastními sourozenci, mezi otcem a dcerou anebo matkou a synem, s platností i pro generaci prarodičů.¹⁹⁶

Nejčastějším druhem incestu je incest otec-dcera, následuje incest sourozenecký, pak incest dědeček-vnučka a nejmenší podíl z incestů je mezi matkou a synem. Častěji jsou zneužívány dívky než chlapci.¹⁹⁷

Intrafamiální – tedy incestní – zneužití mívá následky nejtragičtější. Nejzávažnějším argumentem proti incestním stykům je kromě možného přenosu dědičných chorob také vznik intenzivní rivality mezi členy rodiny, což narušuje rodinnou strukturu a vede k nabourání jejich funkcí.¹⁹⁸

---

¹⁹³ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-HOUSSOVÁ, Z., SPILKOVÁ, J. *Sexuální násilí na dětech*, s. 39.

¹⁹⁴ TĀUBNER, V., *Nejstřeženější tajemství – sexuální zneužívání dětí*, s. 10.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 10.

¹⁹⁶ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*, s. 135.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 139.

¹⁹⁸ WEIS, P., a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. Praha : Grada Publishing, 2000. s. 10.

2.4.3 Komerční sexuální zneužívání

K doplnění se zmíním o komerčním sexuálním zneužívání. Komerční sexuální zneužívání dětí je definováno jako „*použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými osobami, které vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely*“.¹⁹⁹

Existují tři formy komerčního sexuálního zneužívání dětí – dětská prostituce, dětská pornografie a obchod s dětmi.²⁰⁰

2.5 Ochrana dítěte před týráním, zneužíváním a zanedbáváním

Zkušenosti se syndromem CAN jednoznačně ukazují, že prevence je základním prostředkem boje proti tomuto jevu. Je to nejúčinnější a současně i nejlacinější prostředek předcházení i řešení tohoto jevu.²⁰¹

V předcházení násilí a ubližování dítěti bychom měli zvláštní pozornost věnovat rizikovým rodinám s dětmi v předškolním věku.²⁰²

Měli bychom zaměřit svou pozornost na působení na širokou veřejnost, tak aby byla citlivější a vnímavější vůči zájmům a potřebám dítěte, aby dítě v ní mělo tu hodnotu, kterou mu přisuzuje.²⁰³

V péči o zneužívané děti platí obecně stejné zásady jako v péči o ohrožené děti vůbec. Měl by se přerušit řetěz ohrožení, zamezit opakování, zajistit bezpečí a poskytnout nezbytnou bezprostřední i dlouhodobou pomoc dítěti i jeho rodině.

²⁰⁴

Ve většině případů je nutná terapie. V terapii je důležitá hlavně terapeutická komunikace. Terapeut vkládá do terapeutické komunikace svoji schopnost vnímat to, co pacient říká a sděluje slovy a vystupováním – i to, co opomíjí a vy-

---

¹⁹⁹ VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada Publishing, 2005. s. 25.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 25.

²⁰¹ KRAUS, B., HRONCOVÁ, J., a kol. *Sociální patologie*, s. 36.

²⁰² PÖTHE, P., *Dítě v ohrožení*, s. 72.

²⁰³ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, s. 104.

²⁰⁴ LANGMEIER, J., BALCAR, K., ŠPITZ, J. *Dětská psychoterapie*, s. 317.

nechává. Terapeutické naslouchání neznamená nic pasivního, předpokládá naopak živou a soucítící účast na pacientových těžkostech.²⁰⁵

2.5.1 Posuzování špatného zacházení s dítětem

Kvalifikované posouzení špatného zacházení s dítětem musí brát v úvahu závažnost zneužívání a týrání, četnost těchto projevů, věk a vyspělost dítěte.²⁰⁶

Absolutní kritéria, která by definovala hranici špatného zacházení s dětmi a byla nezávislá na době a kultuře, není možné stanovit. Vážné formy týrání a zanedbávání jsou ty, které by jako takové posuzovala většina všech lidí tvořících určitou společnost. Ani zákon nemůže do všech detailů vymezit, co je a co není špatné zacházení s dětmi. Proto tolik záleží na tom, aby pracovník posuzující špatné zacházení s dítětem, byl adekvátně vycvičen.²⁰⁷

Indikátory špatného zacházení s dítětem jsou nálezy lékařů, učitelů, oznámení policie, oznámení občanů, státním orgánům nebo jiným organizacím a kontakty postižených dětí s krizovými centry.²⁰⁸

Soudní rozhodování týkající se špatného zacházení s dítětem bývá ztěžováno neexistencí přímých důkazů, obtížemi při získávání jasného a spolehlivého svědectví dítěte a hrozbou emočního traumatu, které může být vyvoláno tím, že dítě bylo nuceno svědčit proti svému rodiči, příp. proti jiné blízké osobě. Necitlivé vyšetřování může být právem označováno za druhotné poškozování oběti (sekundární viktimizaci) – když např. dítě musí opakovaně popisovat, co se mu stalo, a vyšetřující orgán mu dává najevo nedůvěru. Druhotná traumatizace je zvláště pravděpodobná v případech, že dítě bylo sexuálně zneužíváno – samo gynekologické vyšetření může velmi mladá dívka vnímat jako obdobu násilného průniku do nejintimnější zóny těla, kterému předtím byla vystavena ve svém domově.²⁰⁹

---

²⁰⁵ BRUCHOVÁ, H. *Základy psychoterapie*. Praha : Triton, 1997. s. 71.

²⁰⁶ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*, s. 28.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 28.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 28.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 28.

3 MÉDIA A JEJICH VLIV NA OBĚŤ TRESTNÝCH ČINŮ

Lidé, kteří se stávají oběťmi trestných činů, často zvažují, zda vůbec mají podávat trestní oznámení. Zejména u trestných činů zasahujících tělesnou, psychickou a zvláště sexuální integritu, se oběť často stydí a bojí se svěřit někdy i svým nejbližším. O to méně pak má důvěru svěřit se do rukou orgánů činných v trestním řízení. Oběti trestných činů se také velice bojí sociální stigmatizace, pokud se o trestném činu dozví okolí oběti, například prostřednictvím médií.²¹⁰

Je nutno si uvědomit, že v důsledku spáchané trestné činnosti se její oběti často dostávají do velmi složitých životních situací, spáchaná trestná činnost znamená pro oběť stresující zážitek, což se samozřejmě projeví i na její psychice. Při necitlivém či nevhodném chování okolního prostředí vůči oběti potom často dochází k její sekundární viktimizaci, což znamená, že v návaznosti na neadekvátní chování či reakce okolí na skutečnost, že jí bylo zasáhnuto do jejích práv trestnou činností, tato oběť pocítuje další psychickou újmu, trpí pocitem bezpráví, zmaru, nejistoty a odloučenosti, což často může vyvolat až vznik posttraumatické stresové poruchy. Ta se může u oběti objevit i po několika měsících, kdy se již zdá, že oběť celou situaci zvládla a překonala, a může mít i charakter dlouhodobých chronických potíží.²¹¹

---

²¹⁰ KRISTKOVÁ, V., LANGHANSOVÁ, H., MATIAŠKO, M. *Legislativní ochrana obětí trestných činů před druhotnou viktimizací a práva obětí na soukromí během trestního řízení*. [online]. Brno : Liga lidských práv ©, 2004, poslední aktualizace 27. 11. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW :

<http://www.llp.cz/_files/file/Analyza1_viktimizace_soukromi_Liga_lidskych_prav.pdf>.

²¹¹ POLMOVÁ, O. *Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení*. [online]. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 1999, poslední aktualizace 31. 8. 2009 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/art_6152/pravo-obeti-trestne-cinnosti-na-citlive-zachazeni.aspx>.

3.1 Druhotná viktimizace

*„Sekundární (druhotná) viktimizace nebo také druhotné ubližování znamená, že po prvním traumatu, poranění či poškození dítěte následuje toto druhotné týrání právě těmi, kteří by měli dítě chránit a po útoku či útocích na ně (nebo nedosta-
tečné péče, zanedbávání) zamezit dalším škodám a prvotní odstranit.“*²¹²

Dle článku 1.3 Doporučení (2006) 8 Výboru ministrů Rady Evropy na pomoc obětem trestných činů se sekundární viktimizací rozumí *„viktimizace, která se neobjevuje jako přímý důsledek trestného činu, nýbrž jako reakce na jednání insti-
tucí a jednotlivců vůči oběti.“*²¹³

Tato viktimizace zahrnuje nedostatek porozumění k utrpení oběti a zanechává oběť v pocitu izolace, nejistoty a ztráty víry v pomoc společnosti. Tyto pocity prodlužují trauma, což také způsobuje vyvolání pocitu odcizení k celé společnosti. Kriminologie rozeznává tři zdroje sekundární viktimizace, kterými jsou zastrašování pachatelem nebo jinými osobami, reakce sociálního prostředí a přístup orgánů činných v trestním řízení k oběti.²¹⁴

Sociální prostředí sehrává velkou roli v procesu sekundární viktimizace. Oběti jsou konfrontovány po trestném činu s reakcí nejbližšího okolí, jakož i s reakcí známých i neznámých lidí a médií. Větší zájem hromadných sdělovacích prostředků vyvolávají trestné činy znásilnění a trestné činy, kdy oběťmi jsou děti. Význam prostředí z hlediska sekundární viktimizace je o to markantnější, uvědomíme-li si, že pachatele například u sexuálního zneužívání dětí je v 85 % osoba z blízkého okolí či dokonce příbuzný oběti.²¹⁵

---

²¹² DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, s. 97.

²¹³ POLMOVÁ, O. *Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení*. [online]. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 1999, poslední aktualizace 31. 8. 2009 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW : <http://www.ipravnik.cz/cz/art_6152/pravo-obeti-trestne-cinnosti-na-citlive-zachazeni.aspx>.

²¹⁴ KRISTKOVÁ, V., LANGHANSOVÁ, H., MATIAŠKO, M. *Legislativní ochrana obětí trestných činů před druhotnou viktimizací a práva obětí na soukromí během trestního řízení*. [online]. Brno : Liga lidských práv ©, 2004, poslední aktualizace 27. 11. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW:

<http://www.llp.cz/_files/file/Analyza1_viktimizace_soukromi_Liga_lidskych_prav.pdf>.

²¹⁵ KRISTKOVÁ, V., LANGHANSOVÁ, H., MATIAŠKO, M. *Legislativní ochrana obětí trestných činů před druhotnou viktimizací a práva obětí na soukromí během trestního řízení*. [online]. Brno : Liga lidských práv ©, 2004, poslední aktualizace 27. 11. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné

Druhotné ubližování (sekundární viktimizace) je také označováno jako systémové či institucionální týrání či zneužívání.²¹⁶

Systémové (institucionální) týrání je speciální formou násilí, je to tzv. utrpení způsobené institucemi (systémem) – tedy jejich normami a postupy, kdy je důsledkem tzv. druhotné ponižování. Týrání je také v tom, že tento systém byl původně budován s naprosto opačným záměrem. Například v ústavech sociální péče má klient najít útočiště a pomoc. Někdy se však dobré úmysly a dobrý systém obrátí proti němu.²¹⁷

Systémové týrání je podle definice zdravotnické komise Rady Evropy „špatné nebo nedbalé zacházení s dítětem, ke kterému dochází v institucích, které byly založeny na jeho ochranu.“²¹⁸

---

z WWW:

<http://www.llp.cz/_files/file/Analyza1_viktimizace_soukromi_Liga_lidskych_prav.pdf>.

²¹⁶ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, s. 97.

²¹⁷ HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*, s. 24.

²¹⁸ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-HOUSSOVÁ, Z., SPILKOVÁ, J. *Sexuální násilí na dětech*, s. 56.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 KAUZA KUŘIM

Jako příklad druhotné viktimizace oběti ze strany médií zde uvádím kauzu Kuřim.

Odhalení tohoto případu se stalo 7. května 2007 večer, kdy soused Mauerů v Kuřimi pomocí baby setu s kamerou spatřil svázaného nahého chlapce. Samozřejmě hned zavolal policii, která nachází malého chlapce Ondřeje zavřeného v komoře domu, v němž žije Klára Mauerová. Paní Mauerová žila v domě v Kuřimi (v Dušínově ulici 1403) se třemi dětmi –Ondřejem, Jakubem a Aničkou. Všechny tři děti jsou po incidentu umístěny v azylovém domu pro opuštěné děti Klokánek.²¹⁹

Matka uvedla, že se takto k synovi chovala posledních čtrnáct dní. Dlouhodobé týrání popírá celá rodina. Ondřej však ve výpovědi, **kteřá unikla vyšetřovatelům do médií**, řekl, že byl zavírán mnohem častěji. Sám uvádí, že snad stokrát. Chlapec také řekl, že kromě matky ho zavírala i teta Kateřina v domě dětí a mládeže, kde pracovala, a také další žena - jiná zaměstnankyně domu, Hana Bašová, které chlapec říká Nancy.²²⁰

V noci 12. května 2007 utíká Anička z Klokánku. Annu později novináři vyptávali v Dánsku, ale překvapením je, že to není třináctiletá nevinná dívka, ale jedná se o dospělou třiatřicetiletou ženu Barboru Škrlovou, která se za dítě jen vydávala. Z Dánska odešla Škrlová do Norska, kde se pro změnu vydávala za chlapce Adama. Na začátku ledna 2008 ji policie zatkla a v Česku putovala do vazby.²²¹

Znalci z oboru religionistiky potvrdili, že za podivným chováním lidí z kauzy Kuřim je pravděpodobně sekta odštěpená od Hnutí Grálu, jejímiž členy bylo ně-

---

²¹⁹ WIKIPEDIE OTEVŘENÁ ENCYKLOPEDIIE. *Kuřimská kauza* [online]. Praha : Wikimedia Foundation, 2002, poslední aktualizace 26. 2. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné na Internetu : <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kauza_Ku%C5%99im>.

²²⁰ BÁRTOVÁ, E. *Kauza týrání: Týden pryč a to hlavní se stále neví*. [online]. Praha : Centrum holdings ©, 1999, poslední aktualizace 18. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=%20426385>>.

²²¹ MOKRÝ, P. Tajemná Škrlová ve vazbě. *Klatovský deník*, 2008, č. 9, s. 11.

kolik lidí z kauzy Kuřim, přitom vládl právě Josef Škrla - otec obžalované Barbory.²²²

Podrobnosti o týrání se rozplétají až u soudu, kde Klára Mauerová vypověděla, že s týráním svých chlapců začala v červenci 2006. Přiznala, že jim ubližovala, aby si uvědomili své nevhodné chování k "Aničce". Klára Mauerová přiznala, že děti v červenci bila rukou, vařečkou a řemenem. V srpnu jí tajemný „pan doktor“ z Ázerbajdžánu, nabídl intenzivnější pomoc. Odvezli chlapce do chaty ve Veverské Bítýšce. Tam Ondřej s Jakubem spali nazí a svázání v klecích pro psy. Obžalování je pálili cigaretami, škrábali vidličkami, řezali nožem, topili v lavóru s vodou. Vlastní matce nesměli říkat mami.²²³

Nakonec vynesl 24. října 2008 Brněnský krajský soud verdikt nad šesticí lidí, obžalovaných z krutého týrání devítiletého Ondřeje a jeho o dva roky staršího bratra Jakuba. Kateřina Mauerová dostala 10 let, Klára Mauerová 9 let, Barbora Škrlová 5 let, Jan Turek 5 let, Hana Bašová a Jan Škrla 7 let.²²⁴

Až 13. ledna 2010 svěřil Krajský soud v Brně týrané hochy z kuřimské kauzy do péče otce. Skončí tak jejich pobyt v brněnském dětském krizovém centru Klokánek, v němž jsou umístěni od odhalení případu v květnu 2007. Soud nad chlapci ustanovil dohled – budou je navštěvovat sociální pracovníci. Chlapci sami mají zájem o otce, který o jejich svěření do péče usiloval od odhalení kauzy.²²⁵

---

²²² Kauza Kuřim: týraný Ondra se nedokázal ani obléci. *Klatovský deník*, 2008, č. 173, s. 10.

²²³ SMYČKOVÁ, L. *Kauza Kuřim u soudu: matka dětí popsala, jak je týrala*. [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 17. 6. 2008 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=608309>>.

²²⁴ ŠKODA, T. *Soud svěřil týrané hochy z kauzy Kuřim do péče otce*. [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 13. 1. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/soud-sveril-tyrane-20100113.html>.

²²⁵ ŠKODA, T. *Soud svěřil týrané hochy z kauzy Kuřim do péče otce*. [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 13. 1. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/soud-sveril-tyrane-20100113.html>.

4.1 Rozbor kauzy Kuřim

Na tomto případě jsem chtěla ukázat, jak jsem celkem snadno získala podrobné informace o této kauze, jen tím, že jsem sbírala noviny a články a sledovala dění v televizi a na internetu. Média svým zpravodajstvím velice zasáhla do vývoje případu a vyvíjela velký nátlak na policii, která potom mohla udělat ve vyšetřovací chybě.

Z posledního odstavce je také patrné, jak dlouho se táhl celý případ a co vše si museli chlapci vytrpět, než mohli žít se svým otcem, který žádal o svěření do péče hned od začátku odhalení týrání.

Ondřej a Jakub byli podle výpovědí týrání tělesně i psychicky a docházelo u nich i k zanedbávání.

Tito chlapci se za krátkou dobu stali velmi známými, což dokazuje i to, že se dostali do rubriky 10 nejmedializovanějších dětí v roce 2008 – příloha č. III. Jejich záběry se objevovaly v televizi a detailně se o tomto případě psalo i v různých novinách (příloha č. IV).

Chlapci jsou sice v současné době v péči otce, o kterém soud prokázal, že o týrání nevěděl, ale co dál? Někdo by řekl, že mohou začít znovu, ale dovolí jim to vůbec naše společnost? Radek Coufal (otec dětí) možná uvažuje o tom, že se odstěhuje, ale kam? Musel by se odstěhovat jedině do ciziny, ale i tam v médiích o této kauze některé informace proběhly, navíc by to pro chlapce mohla být další zátěž a ani by to nedovolily naše úřady, protože byl nad chlapci udělen dohled sociálních pracovníků, takže jim nezbyvá nic jiného, než snášet občasné ticho, když vejdou do místnosti, časté šeptání za jejich zády a mnohdy i ukazování. Chlapcům je v současné době 12 a 14 let a to je velice citlivý věk. Chodí do školy, kde samozřejmě chtějí zapadnout do kolektivu, ale otázka je, jestli je tento kolektiv přijme mezi sebe a psychické trauma chlapců nebude, sice v menší míře, pokračovat.

Kuřimská kauza odhalila mnoho nedostatků v českém právním řádu, který nedokázal zúčastněné ochránit před druhotnou viktimizací a dokonce vyvolala změnu zákonů.

4.2 Úloha státu při ochraně před druhotnou viktimizací

Obětí trestného činu se může stát kdokoli, není to otázka osobní volby, jak tomu bývá v případě pachatelů. Ve snaze vyhnout se justičním omylům obsahují trestní předpisy v demokratických zemích řadu záruk procesních práv obviněných osob. Je to tak bezpochyby správné, neboť bez takových záruk by naopak hrozilo, že kdokoli bude nespravedlivě odsouzen. Takové záruky by však neměly existovat na úkor obětí. Šetření práv oběti v trestním řízení a ochrana její psychické integrity by měly mít v právním státě stejně významnou pozici, jaká náleží právům obviněného. Je proto žádoucí v souladu s principy restorativní spravedlnosti brát zřetel na zájmy poškozeného nejen v oblasti materiální a v oblasti ochrany jeho života a zdraví, případně jeho soukromého života, ale zejména i ochrany před druhotnou viktimizací. Nejde tady o upřednostňování práva obětí na úkor pachatelů, ale je to přece jen oběť, která trestným činem bez vlastního zavinění zcela nečekaně utrpěla újmu, a mělo by se jí dostat patřičné pozornosti a péče.²²⁶

Právo na ochranu soukromí a tím také důraz na prevenci vzniku sekundární viktimizace obětí trestné činnosti vyplývá mimo jiné z článku 8 Rámcového rozhodnutí Evropské unie ze dne 15. 3. 2001 o postavení obětí v trestním řízení. Rámcové rozhodnutí v tomto směru požaduje, aby členské státy zajistily přiměřenou úroveň ochrany obětí, zejména pokud jde o jejich bezpečí a ochranu soukromí. Odstavec 2 zmíněného ustanovení se zaměřuje na ochranu soukromí a fotografického zobrazení obětí a jejich rodin, následující odstavec pak zmiňuje opatření, která lze vztáhnout přímo k ochraně oběti před druhotnou viktimizací.²²⁷

V preambuli uvedeného Rámcového rozhodnutí je zakotveno, že je třeba přihlížet k potřebám obětí a vyhovět jim komplexním a koordinovaným způsobem,

---

²²⁶ KRISTKOVÁ, V., LANGHANSOVÁ, H., MATIAŠKO, M. *Legislativní ochrana obětí trestných činů před druhotnou viktimizací a práva obětí na soukromí během trestního řízení*. [online]. Brno : Liga lidských práv ©, 2004, poslední aktualizace 27. 11. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW:

<http://www.llp.cz/_files/file/Analyza1_viktimizace_soukromi_Liga_lidskych_prav.pdf>.

²²⁷ KRISTKOVÁ, V., LANGHANSOVÁ, H., MATIAŠKO, M. *Legislativní ochrana obětí trestných činů před druhotnou viktimizací a práva obětí na soukromí během trestního řízení*. [online]. Brno : Liga lidských práv ©, 2004, poslední aktualizace 27. 11. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW:

<http://www.llp.cz/_files/file/Analyza1_viktimizace_soukromi_Liga_lidskych_prav.pdf>.

aby se zabránilo přijímání dílčích či nesourodých řešení, jež by mohla oběti způsobit druhotné poškození.²²⁸

Doporučení (2006) 8 Výboru ministrů na pomoci obětem trestných činů říká, že státy by měly podporovat média k přijetí a respektování sebe-regulačních opatření o ochraně soukromí a osobních dat oběti. Patříčná pozornost by zejména měla být věnována zákonné povinnosti chránit osobní údaje obětí, v některých případech včetně podobizny oběti.²²⁹

V některých státech princip utajení v před-soudním stádiu řízení zakazuje zveřejnění jakékoliv citlivé informace dříve, než se případ dostane před soud. V jiných státech je poskytování informací regulováno vnitřními předpisy orgánů činných v trestním řízení. V dalších je pak zakázáno zveřejnit identitu oběti sexuálního trestného činu v průběhu soudního líčení, kdy pouze účastníci trestního řízení znají její identitu. Některé státy také usilují o omezení publicity v médiích. Omezení se vztahuje zpravidla na „médiá“ jako celek, v některých státech existují zvláštní pravidla ohledně televizního vysílání nebo fotografování. V jiných státech zase seberegulace médií spočívá v tichém respektování nebo ve výslovných dohodách uzavřených mezi médii navzájem, že není možné publikovat jména obětí sexuálních deliktů nebo dětských obětí. Další formou seberegulace jsou etické kodexy médií a porušení etického kodexu má za následek sankci uloženou stavovským orgánem. Vnější omezení v některých státech spočívá v tom, že soudy mají ze zákona pravomoc uložit specifické omezení publicity médiím v individuálních případech, pokud je to třeba.²³⁰

---

²²⁸ POLMOVÁ, O. *Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení*. [online]. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 1999, poslední aktualizace 31. 8. 2009 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/art_6152/pravo-obeti-trestne-cinnosti-na-citlive-zachazeni.aspx>.

²²⁹ POLMOVÁ, O. *Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení*. [online]. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 1999, poslední aktualizace 31. 8. 2009 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/art_6152/pravo-obeti-trestne-cinnosti-na-citlive-zachazeni.aspx>.

²³⁰ KRISTKOVÁ, V., LANGHANSOVÁ, H., MATIAŠKO, M. *Legislativní ochrana obětí trestných činů před druhotnou viktimizací a práva obětí na soukromí během trestního řízení*. [online]. Brno : Liga lidských práv ©, 2004, poslední aktualizace 27. 11. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.llp.cz/_files/file/Analzya1_viktimizace_soukromi_Liga_lidskych_prav.pdf>.

4.3 Co bylo kauzou Kuřim porušeno

Kauzu Kuřim jsem zkoumala hlavně z hlediska mezinárodních úmluv a dohod, které byly tímto případem porušeny. Důkazem neoprávněného jednání ze strany médií je také vysoká pokuta, která byla médiím uložena za zveřejnění detailních záběrů o týrání Radou pro rozhlasové a televizní vysílání (příloha č. V).

Podrobné informace, které byly o chlapcích zveřejněny, byly hlavně jejich jména, fotografie a úplná adresa (příloha č. VI).

Kuřimská kauza ukázala, že Česká legislativa se s podobnými případy neumí vypořádat. Česká republika dokonce porušila Úmluvu OSN. Převážně byl porušen článek 19, ve kterém se zavazujeme, že učiníme všechna opatření k ochraně dětí před násilím. Dále byl porušen také třetí článek Úmluvy OSN, podle kterého musí být pro stát, soudy i veřejné instituce prioritní zájem dítěte. Tím, že byly zveřejněny záběry dětí, jejich adresy, došlo k jejich druhotné viktimizaci. Tento případ odhalil i další nedostatky v české legislativě. Zatímco dětské agresori mají zajištěnou ochranu osobnosti, nesmí být zveřejněna jejich jména, bydliště, tváře, u dětských obětí toto nikdo neřeší.²³¹

Kuřimská kauza porušila mimo jiné již zmíněný článek 8 Rámcového rozhodnutí Evropské unie ze dne 15. 3. 2001 o postavení obětí v trestním řízení a Doporučení (2006) 8 Výboru ministrů na pomoci obětem trestných činů.

Dále byla porušena také již zmíněná Všeobecná deklarace lidských práv a to hlavně článek 12, který říká, že nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.²³²

Kauzou Kuřim byla porušena celá řada úmluv a doporučení, která se zabývají sekundární viktimizací.

---

²³¹ BÁRTOVÁ, E. *Kauza týrání: Česko porušilo úmluvu OSN*. [online]. Praha : Centrum holdings ©, 1999, poslední aktualizace 21. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=428451>>.

²³² Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

4.4 Vznik novely Trestního řádu

Ještě před nedávnou dobou zákony České republiky nekladly patřičný důraz na oprávněné zájmy poškozených, svědků a pozůstalých. Z jeho díkce nešlo dovést úplný zákaz poskytnutí jejich osobních údajů.²³³

Ale i Česká republika musela reagovat na mezinárodní požadavky a hlavně nějak odpovědět na již zmíněnou kauzu Kuřim.

Začalo se hovořit o prosazení novely Trestního řádu, tak aby bylo zakázané zveřejňování osobních údajů a tak dne 5. února 2009 sněmovna schválila novelu trestního řádu a ve stejném tisku i novelu některých dalších zákonů, jako je přešupkový zákon, zákon o ochraně osobních údajů a trestní zákon. Tato novela vyvolala velkou diskuzi o její oprávněnosti a často je slangově nazývána jako tzv. „náhubkový zákon“. V současné době dokonce poslanci uvažují o zmírnění tohoto zákona. Tento zákon je možná podle některých odborníků příliš přísný, ale pokud zabrání druhotné viktimizaci oběti ze strany médií a reakce společnosti u obětí trestného činu a to hlavně u dětí a mladistvých, které jsou více citliví než dospělí lidé, tak je to určitě obrovský pokrok.

4.4.1 Novela Trestního řádu

Důležitý je tady hlavně § 8b, v němž se píše, že nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let nebo vůči němuž byl spáchán trestný čin kuplířství nebo šíření pornografie nebo některý z trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti nebo proti rodině a mládeži. Zveřejnění obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů nebo jiných informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného, je zakázáno. Pravomocný rozsudek nesmí být zveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích s uvedením jména, případně jmen, příjmení a bydliště poškozeného.²³⁴

---

²³³ BÁRTOVÁ, E. *Kauza týrání: Česko porušilo úmluvu OSN*. [online]. Praha : Centrum holdings ©, 1999, poslední aktualizace 21. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=428451>>.

²³⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., O trestním řízení soudním (trestní řád)

4.4.2 Novela Trestního zákona

Podle § 180 kdo, byť i z nedbalosti, neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.²³⁵

4.4.3 Novela Zákona o ochraně osobních údajů

A to zejména § 44a a § 45a. Píše se tam, že fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku nebo správního deliktu tím, že poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem. Za tento přestupek lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč a za přestupek spáchaný tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem lze uložit pokutu do 5 000 000 Kč.²³⁶

---

²³⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

²³⁶ Zákon č. 101/2000 Sb., O ochraně osobních údajů

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo popsat syndrom CAN a druhotnou viktimizaci oběti ze strany médií. Myslím si, že vzorovým příkladem druhotné viktimizace je kauza Kuřim, kterou jsem ve své práci také uvedla a na jejím základě jsem postavila svoji praktickou část. Kauza Kuřim byla podle mého názoru revoluční ohledně vzniku tzv. „náhubkového zákona“. Teprve až tento případ týrání dvou chlapců, který se v jisté době objevil ve zprávách všech televizí a téměř všech novin a časopisů, upozornil na mezery v českém právním řádu.

Co se týká zkoumání druhotné viktimizace ze strany médií, tak jsem vycházela z obecného předpokladu, že jakákoliv osoba, která se stane obětí trestného činu, bude médií poškozena, když budou její osobní údaje (např. fotografie, adresa atd.) zveřejněny ve veřejných sdělovacích prostředcích spolu s podrobnostmi daného případu. Kauzu Kuřim jsem zkoumala hlavně z hlediska mezinárodních úmluv a dohod, které byly tímto případem porušeny. Česká republika totiž veřejným projednáváním tohoto případu porušila mimo jiné Úmluvu OSN, článek 8 Rámcového rozhodnutí Evropské unie ze dne 15. 3. 2001 o postavení obětí v trestním řízení, Doporučení (2006) 8 Výboru ministrů na pomoci obětem trestných činů a dokonce i Všeobecnou deklaraci lidských práv.

Toto téma je velice citlivé hlavně v tom ohledu, že se týká bezbranných dětí. Myslím si, že prioritou každého státu by měla být právě ochrana dětí a v tom náš stát za ostatními ještě pokulhává. Neříkám, že vytvoření tzv. „náhubkového zákona“ je tou nejlepší cestou, ale je to alespoň začátek. Začátek toho, že už se s dětmi nebude zacházet jako s „malými dospělými“, jako tomu bývalo dříve, ale jako s rovnocennými partnery.

Ve své práci jsem převážně chtěla upozornit na to, že i když žijeme v moderní společnosti, která je vázána mezinárodními úmluvami o ochraně člověka a lidských práv, tak jsou pořád naše zákony nedokonalé v tom, že nepředcházejí takovým případům, jako byla kauza Kuřim a nedostatky a mezery v našem právním řádu se začnou odstraňovat až poté, co si tím někteří nevinní lidé musí projít.

Myslím si, že cíl, který jsem si na počátku zadala, jsem splnila. Tím ale neříkám, že zde není ještě spousta dalších věcí ke zkoumání, tato událost vyvolala mnoho rozsáhlých otázek, které jsem všechny ve své práci samozřejmě nemohla zodpovědět, ale podle mě, je moje práce dobrý základ k dalšímu zkoumání.

Seznam použitých zdrojů

Monografie:

BRUCHOVÁ, H. *Základy psychoterapie*. Praha : Triton, 1997. 123 s. ISBN 80-85875-45-4.

DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha : Grada Publishing, 1995. 245 s. ISBN 80-7169-192-5.

DUNOVSKÝ, J., MITLOHNER, M., HEJČ, K., HANUŠOVÁ-TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. Praha : GRADA Publishing, 2005. 251 s. ISBN 80-247-1201-6.

GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J., ŠPITZ, J. *Vidět věci jinak*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1998. 134 s. ISBN 80-85850-51-6.

HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. 83 s. ISBN 80-7013-397-X.

JONZON, E., LINDBLAD, F. Risk factors and protective factors in relation to subjective health among adult female victims of child sexual abuse. *Child Abuse Neglect*, 2006, roč. 30, č. 2.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha : IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2007. 229 s. ISBN 978-80-86684-47-5.

KOVAŘÍK, J. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*. České Budějovice : Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2001. 222 s. ISBN -80-7040-531-7.

KRAUS, B., HRONCOVÁ, J., a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové : Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové, 2007. 325 s. ISBN 978-7041-896-3.

LANGMEIER, J., BALCAR, K., ŠPITZ, J. *Dětská psychoterapie: druhé rozšířené a přepracované vydání*. Praha : Portál, 2000. 431 s. ISBN 80-7178-381-1.

MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z. *Sexuálně zneužívané děti*. Praha : Psychiatrické centrum, 1995. 128 s. ISBN 80-85121-99-9.

MATĚJČEK, Z., *Co děti nejvíc potřebují: eseje z dětské psychologie*. Praha : Portál, 1994. 108 s. ISBN 80-7178-006-5.

MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha : Portál, s. r. o., 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.

MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1999. 250 s. ISBN 80-85850-75-3.

MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. Brno : Masarykova univerzita Pedagogická fakulta, 2001. 104 s. ISBN 80-210-2511-5.

NOVOTNÁ, V., ŠŤASTNÁ, J. *Vybrané mezinárodní dokumenty v péči o rodinu a děti*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2000. 239 s. ISBN 80-85529-85-8.

PŠENIČKA, O. *Sexuální výchova v rodině: radost být matkou a také otcem*. Pardubice : Hnutí rodina, 1994. 310 s. ISBN 80-901524-1-4.

PÖTHE, P. *Dítě v ohrožení*. Praha : Zde a nyní, 1996. 143 s. ISBN 80-901896-5-2.

TÄUBNER, V. *Nejtřeženější tajemství – sexuální zneužívání dětí*. Praha : Trizonia, 1996. 116 s. ISBN 80-85573-72-5.

VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada Publishing, 2005. 135 s. ISBN 80-247-1138-9.

VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1995. 80 s. ISBN 80-85529-17-3.

VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-HOUSSOVÁ, Z., SPILKOVÁ, J. *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Praha : Portál, 1999. 118 s. ISBN 80-7178-286-6.

VLČKOVÁ, M. *Týrané dítě*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislavě, 2001. 171 s. ISBN 80-223-1574-5.

WEIS, P., a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. Praha : Grada Publishing, 2000. 212 s. ISBN 80-7169-795-8.

Časopisecké statě:

BUBLEOVÁ, V. Systémová ochrana dětí musí být především záležitostí státních institucí. *Sociální práce*, 2006, roč. 2006, č. 1, s. 15 – 18. ISSN 1213-6204.

JAN, KLIČKA. Televize dostaly statisícové pokuty za zveřejnění záběrů týraných chlapců. *Klatovský deník*, 2008, č. 156, s. 12.

Kauza Kuřim: týraný Ondra se nedokázal ani obléci. *Klatovský deník*, 2008, č. 173, s. 10.

MOKRÝ, P. Tajemná Škrlová ve vazbě. *Klatovský deník*, 2008, č. 9, s. 11.

Týraní chlapci z Kuřimi zůstanou v Klokánku. *Právo*, 2008, č. 300, s. 1.

VRTBOVSKÁ, P. Moderní pojetí sociální práce s rodinami a dětmi v obtížné rodinné situaci. *Sociální práce*, 2006, roč. 2006, č. 1, s. 37 – 45. ISSN 1213-6204.

Zákony a mezinárodní dohody:

Zákon č. 141/1961 Sb., O trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 94/1963 Sb., O rodině

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 359/1999 Sb., O sociálně-právní ochraně dětí

Zákon č. 101/2000 Sb., O ochraně osobních údajů

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Elektronické dokumenty:

BÁRTOVÁ, E. *Kauza týrání: Česko porušilo úmluvu OSN*. [online]. Praha : Centrum holdings ©, 1999, poslední aktualizace 21. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=428451>>.

BÁRTOVÁ, E. *Kauza týrání: Týden pryč a to hlavní se stále neví*. [online]. Praha : Centrum holdings ©, 1999, poslední aktualizace 18. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=%20426385>>.

Děsivé odhalení: dvě týrané děti žily v kobce. Neumí mluvit, jen vrčí. [online]. Praha : © CET 21 spol. s r.o., 2010, poslední aktualizace 25. 7. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné na Internetu : <<http://tn.nova.cz/zpravy/krimi/desive-odhaleni-dve-tyrane-deti-zily-v-kobce-neumi-mluvit-jen-vrci.html>>.

Kauza Kuřim: případ, který nemá v česku obdoby. [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 25. 10. 2008 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://brnensky.denik.cz/special_kurim/kauza-kurim-pripad-ktery-nema-v-cesku-20081025.html>.

Kauza Kuřim: Soud zamítl odvolání proti rozsudku. [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 9. 3. 2009 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://brnensky.denik.cz/special_kurim/kauza-kurim-soud-vynese-rozsudek-20090309.html>.

KRISTKOVÁ, V., LANGHANSOVÁ, H., MATIAŠKO, M. *Legislativní ochrana obětí trestných činů před druhotnou viktimizací a práva obětí na soukromí během trestního řízení.* [online]. Brno : Liga lidských práv ©, 2004, poslední aktualizace 27. 11. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.llp.cz/_files/file/Analyza1_viktimizace_soukromi_Liga_lidskych_prav.pdf>.

Matka držela vlastního syna svázaného v tmavé komoře. [online]. Praha : Centrum holdings ©, 1999, poslední aktualizace 11. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/video/?id=86311>>.

PETR, CIBULKA. *Příběh rodiny, ve které se narodil týraný Ondra.* [online]. Praha : Pravý Blok ©, 2003, poslední aktualizace 9. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.cibulka.net/petr/view.php?cislocianku=2007051901>>.

POLMOVÁ, O. *Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení.* [online]. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 1999, poslední aktualizace 31. 8. 2009 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW : <http://www.ipravnik.cz/cz/art_6152/pravo-obeti-trestne-cinnosti-na-citlive-zachazeni.aspx>.

SMYČKOVÁ, L. *Kauza Kuřim u soudu: matka dětí popsala, jak je týrala.* [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 17. 6. 2008 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=608309>>.

ŠKODA, T. *Soud svěřil týrané hochy z kauzy Kuřim do péče otce.* [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 13. 1. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/soud-sveril-tyrane-20100113.html>.

WIKIPEDIE OTEVŘENÁ ENCYKLOPEDIE. *Kuřimská kauza* [online]. Praha : Wikimedia Foundation, 2002, poslední aktualizace 26. 2. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné na Internetu : <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kauza_Ku%C5%99im>.

WIKIPEDIE OTEVŘENÁ ENCYKLOPEDIE. *Maslowova pyramida* [online]. Praha : Wikimedia Foundation, 2002, poslední aktualizace 27. 1. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné na Internetu : <http://cs.wikipedia.org/wiki/Maslowova_pyramida>.

10 nejmedializovanějších českých dětí. [online]. Praha : © Copyright – Ringem ČR, a. s. a dodavatelé obsahu, 2001, poslední aktualizace 24. 11. 2008 [cit. 2010-03-22]. Dostupné na Internetu : <<http://www.blesk.cz/clanek/celebrity-domaci-celebrity/103913/10-nejmedializovanejsich-ceskych-deti.html>>.

Seznam příloh

Příloha č. I – pyramida potřeb podle amerického psychologa A. Maslowa

Příloha č. II – případ sociální izolace dětí uvnitř lidské společnosti

Příloha č. III – 10 nejmedializovanějších českých dětí v roce 2008

Příloha č. IV – stránky z brněnského deníku o kauze Kuřim

Příloha č. V – pokuty za zveřejnění záběrů týraných chlapců

Příloha č. VI – zveřejněné informace o týraných chlapcích

Příloha č. I

Pyramida potřeb podle amerického psychologa A. Maslowa

237

---

²³⁷ WIKIPEDIE OTEVŘENÁ ENCYKLOPEDIÉ. *Maslowova pyramida* [online]. Praha : Wikimedia Foundation, 2002, poslední aktualizace 27. 1. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné na Internetu : <http://cs.wikipedia.org/wiki/Maslowova_pyramida>.

Příloha č. II

Případ sociální izolace dětí uvnitř lidské společnosti

autor fotografie: tn.cz a televize Nova

Otřesný případ týrání dětí na severu Čech. Chlapečci žili dlouhé měsíce v úklidové komoře o rozměrech jeden krát jeden metr v panelákovém bytě. V kumbálu na znečištěné matraci mezi nedopalky. Byly ve strašném stavu, nemytí, zavšivení, pomočení a špinaví od výkalů.²³⁸

---

²³⁸ *Děsivé odhalení: dvě týrané děti žily v kobce. Neumí mluvit, jen vrčí.* . [online]. Praha : © CET 21 spol. s r.o., 2010, poslední aktualizace 25. 7. 2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupné na Internetu : <<http://tn.nova.cz/zpravy/krimi/desive-odhaleni-dve-tyrane-deti-zily-v-kobce-neumi-mluvit-jen-vrci.html>>.

Příloha č. III

10 nejmedializovanějších českých dětí v roce 2008 – tato anketa byla uveřejněna na internetových stránkách blesk.cz

Autor fotografie: Blesk.cz a deník Blesk

Jak může dítě, které toho zatím ve svém životě mnoho nedosáhlo, proniknout na přední strany novin a časopisů? Buď má slavné rodiče, bylo uneseno, týráno, nebo zavražděno.

Ondřej a Jakub Mauerovi se objevili hned na druhém místě.

Důvod zájmu médií: Ondřej a Jakub se stali známí jako oběti kuřimské kauzy. Případ Kuřim se před soudem projednával veřejně, proto o nich pronikly do médií všechny podrobnosti.

Vývoj kauzy: Kuřimská kauza je nejznámější případ týraných dětí v České republice. Jakub a Ondra si museli doslova projít peklem. Kuřimské panoptikum se začalo odvíjet od chvíle, kdy soused na „dětském hlídači“ zachytil signál z vedlejšího domu, pokračovalo neuvěřitelným vyšetřováním a ukončil ho soud. Kuřimské bestie dostaly celkem 43 let.

Kde se objevili: V posledním roce se pravidelně objevovali v tištěných médiích i televizi.

Zajímavé je, že se na žebříčku umístila také Barbora Škrlová (33) alias falešné dítě

Autor fotografie: Blesk.cz a deník Blesk

Důvod zájmu médií: Jedna z klíčových postav kauzy Kuřim, soud rozhodl, že si ve vězení odpyká 5 let.

Vývoj kauzy: Barbora Škrlová si na dětskou identitu zahrála hned dvakrát. Nejprve se vydávala v Brně za Aničku a poté v Norsku za Adama.

Kde se Barbora objevila: Kromě českých médií se kauza dostala až do Norska a Dánska.²³⁹

---

²³⁹ *10 nejmedializovanějších českých dětí.* [online]. Praha : © Copyright – Ringem ČR, a. s. a dodavatelé obsahu, 2001, poslední aktualizace 24. 11. 2008 [cit. 2010-03-22]. Dostupné na Internetu : <<http://www.blesk.cz/clanek/celebrity-domaci-celebrity/103913/10-nejmedializovanejsich-ceskych-deti.html>>.

Příloha č. IV

Stránky z Brněnského deníku Rovnost o kauze Kuřim ze dne 9. 3. 2009

JAK SE VYVÍJELA TAKZVANÁ KAUKA KUŘIM A KDO V NÍ HRÁL ROLI

Kauza v datech

Jaro 2006: Do rodiny Kláry Mauerové přivádí její sestra Kateřina malou holčičku Annu. Vydává se za ni Barbora Škrlová.
Léto 2006: Bratry Ondřeje a Jakuba čeká převýchova šokovou terapií. Mučení vymyslí Kateřina.
Srpen 2006: Klára s Kateřinou odjíždějí s Ondrou a Jakubem na chatu ve Veverské Bítýšce. Tam chlapce čeká nejnepříjemnější týden života. Do týraní se zapojuje i Barbora Škrlová, její bratr Jan, Hana Bašová a Jan Turek.
Leden 2007: Klára se stěhuje z brněnské ulice Krásného do Kuřim na Brněnsku.
Duben 2007: Městský soud v Brně potvrzuje novou identitu pro Annu Mauerovou, kterou úspěšně hraje Barbora Škrlová.
7. května 2007: Policie nachází v komoře rodinného domu v Kuřimi svázaného a nahého Ondřeje.
9. května 2007: Policie zadržuje Kláru Mauerovou pro podezření z týraní syna. Soud jí bere do vazby, policie ji obviňuje i z týraní prvorozcestného syna Jakuba.
10. května 2007: Soud světuje domnělou Annu a syny Kláry Mauerové do péče dětského krizového centra Klokánek v Brně. Údajně Anna krátce nato z centra utíká.
25. května 2007: Soud bere do vazby Klárinu sestru Kateřinu Mauerovou, kterou policie obvinila z týraní chlapců.
15. června 2007: Škrlová se objevuje na českém velvyslanectví v dánské Kodani.
20. června 2007: Policie obviňuje z týraní chlapců i bývalou pracovníci Paprsku Hanu Bašovou alias tetu Nancy.
Září 2007: Z týraní dětí policie stáhá i bratra Škrlové Jana a jeho známého Jana Turka.

8. ledna 2008: Policie zatýká Škrlovou v Norsku, kde se vydávala za třináctiletého chlapce Adama.
4. února 2008: Policie obviňuje z týraní Ondřeje i Škrlovou. Měla ho na chatě ve Veverské Bítýšce topit v kávu s vodou.
21. dubna 2008: Státní zástupci žalují z týraní chlapců všech šest obviněných.
9. května 2008: Brněnský městský soud rozhoduje, že Barbora Škrlová a Kateřina Mauerová neporušily zákon, když se Škrlová vydávala v Klokánku za Aničku.
17. června 2008: Začíná hlavní líčení u brněnského krajského soudu. Klára Mauerová se k týraní synů přiznává.
24. října 2008: Brněnský krajský soud vynáší nad šestici obžalovaných rozsudek.
25. listopadu 2008: Všech šest odsouzených z týraní se proti rozsudku krajského soudu odvolává.
22. prosince 2008: Soud rozhoduje, že týraní bratři Ondřej a Jakub zůstávají prozatím v dětském krizovém centru Klokánek.
9. února 2008: Krajské státní zastupitelství v Brně vylučuje, že by kauza Kuřim souvisela s organizovaným zločinem.
4. března 2008: Vrchní soud v Olomouci začíná projednávat odvolání všech odsouzených, kromě Barbory Škrlové. Její advokát je nemocný.
9. března 2008: Vrchní soud zamítá odvolání pětice odsouzených.

Dům, ve kterém našla 7. května 2007 policie svázaného a nahého Ondřeje.

Kdo je kdo?

Klára Mauerová, 31 let
– ve vězení stráví 9 let
Matka týraných chlapců, nyní devítiletého Ondřeje a o dva roky staršího Jakuba. Své děti nejenom týrala, ale dovolila sáhnout na chlapce i jiným lidem. Přiznala se.

Kateřina Mauerová, 35 let
– ve vězení stráví 10 let
Sestra Kláry, která se na mučení sourozenců podílela. Vedla dětské centrum Paprsek brněnského Domu dětí a mládeže. Pomohla Barbore Škrlové se změněním identity.

Barbora Škrlová, 34 let
– ve vězení stráví 5 let, čeká na odvolací soud
Žila u Mauerových a vydávala se za třináctiletou Annu a stejně starého chlapce Adama. Po odhalení týraní s chlapci skončila v krizovém centru Klokánek, odkud utekla a skrývala se v Dánsku a v Norsku.

Hana Bašová alias tetu Nancy, 28 let
– ve vězení stráví 7 let
Přítelkyně a podřízená Kateřiny Mauerové z Domu dětí a mládeže. Také ona Ondřeje a Jakuba podle žaloby týrala. Barbora Škrlová tvrdí, že s ní dělala sadistické „terapie“.

Jan Škrla, 26 let – ve vězení stráví 7 let
Bratr Barbory, který podle vyšetřování chlapce surově a zvlášť brutálně trýnil. Ze spisu vyplývá, že je dokonce týral nahé. Bít je, řezal po zádech, pálil je cigaretami v třísech a na jiných částech těla.

Jan Turek, 32 let – ve vězení stráví 5 let
Brněnský podnikatel, který ještě před čtyřmi lety vedl v Brně skautský oddíl. V Paprsku se později seznámil s lidmi blízkými kuřimské kauze. Stejně jako Škrla mučil chlapce zvlášť hrubým způsobem.

Infografika: Deník/Markéta Evjaková

121

Autor infografiky: Brněnský deník Rovnost

¹²¹ *Kauza Kuřim: Soud zamítl odvolání proti rozsudku.* [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 9. 3. 2009 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://brnensky.denik.cz/special_kurim/kauka-kurim-soud-vynese-rozsudek-20090309.html>.

ODSOUZENÍ V KAUZE KUŘIM A JEJICH ROLE V PŘÍPADU

Barbora Škrlová, 5 let vězení
Topila Ondřeje v lavoru s vodou, pak ho zavřela do skříně.

Jan Turek, 5 let vězení
Podílel se na týrání, sehnal klece, kam sestry Mauerovy zavíraly Ondřeje a Jakuba.

Klára Mauerová, 9 let vězení
Své děti nejenom týrala, ale dovolila, aby chlapcům ubližovali i jiní lidé.

Kateřina Mauerová, 10 let vězení
Podílela se na mučení sourozenců a týrání sama vymýšlela.

Hana Bašová alias teta Nancy, 7 let vězení
Účastnila se týrání a Jakuba zavírala v jedné z místností Domu dětí a mládeže Paprsek. Při týrání dělala „publikum“. Vyluzovala při něm zvuky a hlasy s cílem vyvolat u chlapců strach a dojem, že je v místnosti více lidí.

Jan Škrta, 7 let vězení
Bil nahé chlapce, řezal je po zádech, páčil je cigaretami v tříšlech a na jiných částech těla. Nadával jim a ponižoval je. Vyřízl kousek tkáně z Ondřejovy pravé hýždě.

Infografika: Deník/Marкета

122

Autor infografiky: Brněnský deník Rovnost

¹²² *Kauza Kuřim: případ, který nemá v česku obdoby.* [online]. Praha : Copyright ©, 2005, poslední aktualizace 25. 10. 2008 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <http://brnensky.denik.cz/special_kurim/kauzakurim-pripad-ktery-nema-v-cesku-20081025.html>.

Příloha č. V

Pokuty za zveřejnění záběrů týraných chlapců – článek z klatovského deníku ze dne 6. července 2008

Televize dostaly statisícové pokuty za zveřejnění záběrů týraných chlapců

JAN KLIČKA

Praha/ Rekordní pokutu v celkové výši milion sedm set tisíc korun včera udělila Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV) třem největším celoplošným televizím.

Penalizovala je za to, že ve svém zpravodajství odvysílaly záběry týrání chlapců Ondřeje a Jakuba z takzvané Kuřimské kauzy. Nejvíce, celkem 900 tisíc korun, zaplatí televize Prima, dalších 600 tisíc korun pak případně na vrub Novy a zbylých 200 tisíc musí uhradit Česká televize. Ve všech třech případech rada pokutu odůvodnila konstatováním, že došlo „k porušení povinnosti bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost“.

Radní tímto zdůvodněním

OBĚTI. Ondřej a Jakub v Klokánku. Foto: Archiv Klokánku

naráželi na černobílé záběry z takzvané domácí „video chůvy“, jež stály na počátku celé kauzy a které se později dostaly na obrazovky jmenovaných televizí. Na záběrech, které omylem naladil soused matky týraných chlapců Kláry Mauerové, je vidět nahé dí-

tě svázané lepicí páskou. Všechny televize tento obrázek bez cenzury odvysílaly, což je podle členů RRTV neetické. Samotné televize s tím ovšem nesouhlasí.

„Rozhodnutí Rady považujeme za skandální a podáme proti němu žalobu. Zveřejně-

ní kuřimské kauzy bylo ve veřejném zájmu. Od samého začátku, co tento případ redaktoři Televizních novin sledují, důsledně dbají na ochranu osobní identity týraného chlapce znemožněním jeho identifikace technickými prostředky,“ řekla Deníku mluvčí Novy Veronika Šmítková. „Televize Prima nemá ještě k dispozici písemné vyhotovení rozhodnutí RRTV, čekáme na jeho doručení. Po obdržení se následně rozhodneme k dalším krokům,“ dodala mluvčí Primy Jana Kocová.

Kuřimská kauza pokračuje u brněnského městského soudu dnes, kdy je na programu jednání proces s dětskou lékařkou Milanou Směkalovou. Žalobce ji vinní z toho, že týrání hochů nenahlásila, za což jí hrozí až tři roky vězení. Jako svědkyně by měla vystoupit také matka obou chlapců Klára Mauerová.

Televize dostaly statisíkové pokuty za zveřejnění záběrů týraných chlapců

JAN KLIČKA

Praha/ Rekordní pokutu v celkové výši milion sedm set tisíc korun včera udělila Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV) třem největším celoplošným televizím.

Penalizovala je za to, že ve svém zpravodajství odvysílaly záběry týrání chlapců Ondřeje a Jakuba z takzvané Kuřimské kauzy. Nejvíce, celkem 900 tisíc korun, zaplatí televize Prima, dalších 600 tisíc korun pak případně na vrub Novy a zbylých 200 tisíc musí uhradit Česká televize. Ve všech třech případech rada pokutu odůvodnila konstatováním, že došlo „k porušení povinnosti bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost“.

Radní tímto zdůvodněním

OBĚTI. Ondřej a Jakub v Klokánku. Foto: Archiv Klokánku

naráželi na černobílé záběry z takzvané domácí „video chůvy“, jež stály na počátku celé kauzy a které se později dostaly na obrazovky jmenovaných televizí. Na záběrech, které omylem naladil soused matky týraných chlapců Kláry Mauzerové, je vidět nahé dí-

tě svázané lepicí páskou. Všechny televize tento obrázek bez cenzury odvysílaly, což je podle členů RRTV neetické. Samotné televize s tím ovšem nesouhlasí.

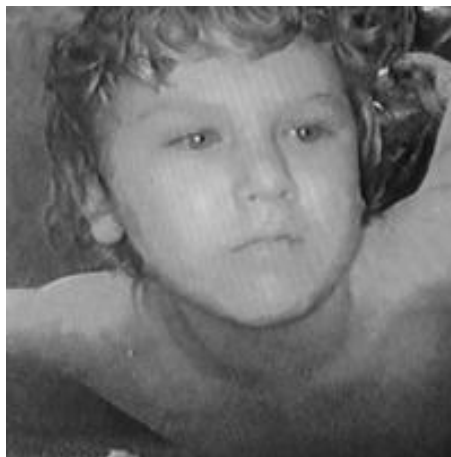
„Rozhodnutí Rady považujeme za skandální a podáme proti němu žalobu. Zveřejně-

ní kuřimské kauzy bylo ve veřejném zájmu. Od samého začátku, co tento případ redaktoři Televizních novin sledují, důsledně dbají na ochranu osobní identity týraného chlapce znemožněním jeho identifikace technickými prostředky,“ rekla Deníku mluvčí Novy Veronika Šmítková. „Televize Prima nemá ještě k dispozici písemné vyhotovení rozhodnutí RRTV, čekáme na jeho doručení. Po obdržení se následně rozhodneme k dalším krokům,“ dodala mluvčí Primy Jana Kocová.

Kuřimská kauza pokračuje u brněnského městského soudu dnes, kdy je na programu jednání proces s dětskou lékařkou Milanou Směkalovou. Žalobce ji vinní z toho, že týrání hochů nenahlásila, za což jí hrozí až tři roky vězení. Jako svědkyně by měla vystoupit také matka obou chlapců Klára Mauzerová.

123

Autor infografiky: Klatovský deník

Fotka z černobílého záběru, který se vysílal v televizi.

¹²³ JAN, KLIČKA. Televize dostaly statisíkové pokuty za zveřejnění záběrů týraných chlapců. *Klatovský deník*, 2008, č. 156, s. 12.

Příloha č. VI

Zveřejněné informace o týraných chlapcích

Jména chlapců byla zveřejněna nejen v novinách Právo ze dne 23. prosince 2008

Týraní chlapci z Kuřimi zůstanou v Klokánku

BRNO (pko) – Ondřej Coufal a Jakub Mauer, oběti tyranů z kuřimské kauzy, budou i nadále žít v azylovém zařízení Klokánek. Rozhodl tak v pondělí brněnský městský soud, když zamítl žádost o svěřeni do péče otce chlapců Radka Coufala.

Nicméně podle soudu existuje šance, že by otec mohl své syny za několik měsíců získat.

Rozsudkem byla navíc zbavena rodičovských práv matka Ondry a Jakuba Klára Mauzerová, která své děti vystavila nelidskému mučení, za což ji nepravomocně brněnský krajský soud potrestal devíti lety vězení. Její

sestra a teta dětí Kateřina dostala ještě o rok více.

„Tento případ je natolik výjimečný, že si nemůžeme dovolit experimentovat, musíme jít na jistotu. A otec dětí nikdy sám nevychoval. Pokud by se děti po nezdařeném pokusu měly vracet zpět do Klokánku nebo podobného zařízení, mělo by to daleko horší vliv než současné prodloužení jejich pobytu v Klokánku,“ vysvětlila rozsudek soudkyně Zdenka Mádrová.

(Pokračování na str. 5)

← Radek Coufal se svou advokátkou včera při čtení rozsudku.

Foto PRÁVO – Petr Kozelka

124

Autor fotografie: Deník Právo

¹²⁴ Týraní chlapci z Kuřimi zůstanou v Klokánku. *Právo*, 2008, č. 300, s. 1.

Fotografie obou chlapců se mimo jiné objevila na internetových stránkách

125

Autor fotografie: Pravý Blok

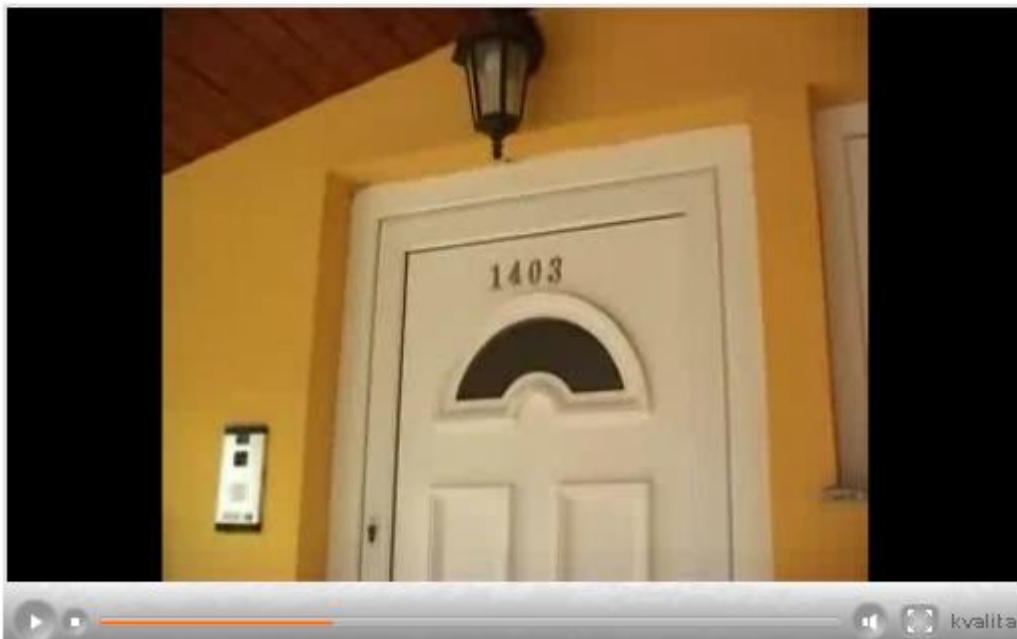
---

¹²⁵ PETR, CIBULKA. *Příběh rodiny, ve které se narodil týraný Ondra*. [online]. Praha : Pravý Blok ©, 2003, poslední aktualizace 9. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.cibulka.net/petr/view.php?cislocianku=2007051901>>.

Přesná adresa obou chlapců se uveřejnila nejen na internetových stránkách aktuálně.cz

Matka držela vlastního syna svázaného v tmavé komoře

126

Autor: aktuálně.cz

Video ze stránky aktuálně.cz – z videa se dá snadno poznat adresa obou nezletilých chlapců a to nejen ze záběru, kde lze jasně vyčíst popisné číslo (1403), ale i z mluveného slova ve videu, kde redaktorka říká název ulice - „Když policie přijela do Dušínovi ulice....“

---

¹²⁶ *Matka držela vlastního syna svázaného v tmavé komoře.* [online]. Praha : © centrum holdings, 1999, poslední aktualizace 11. 5. 2007 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/video/?id=86311>>.

ABSTRAKT

VALIŠOVÁ, L. *Syndrom CAN a druhotná viktimizace oběti ze strany médií: Kauza Kuřim*. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce J. Šimečková.

Klíčová slova: dítě a jeho základní potřeby a práva, syndrom CAN – týrání, zanedbávání a sexuální zneužívání dítěte, média a jejich vliv na oběť trestných činů, kauza Kuřim

V první části své práce se převážně věnuji základním potřebám dítěte a jeho právům. Dále charakterizuji syndrom CAN, kde jsem nařukla historii a také se zabývám týráním, zanedbáváním a sexuálním zneužíváním a jeho ochranou před těmito jevy. Třetí kapitola je věnována médiím a jejich vlivu na oběť trestního činu, kde podrobněji popisují sekundární viktimizaci.

V praktické části rozebírám velice medializovanou kauzu Kuřim a zkoumám, co bylo touto kauzou porušeno. Tuto kauzu používám jako negativní příklad vlivu médií na oběť. Tento případ jsem si vybrala záměrně, protože je podle mne příkladem toho, jak by to nemělo být a díky ní také vznikl tzv. „náhubkový zákon“, kterému se v práci také věnuji.

Tato práce se tedy snaží popsat syndrom CAN a druhotnou viktimizaci oběti ze strany médií.

ABSTRACT

CAN syndrome and secondary victimization of victims by the media: Cause Kuřim

Key words: child and their basic needs and rights, CAN syndrome – abuse, neglect and sexual abuse of child, media and their impact on victims of crime, kauza Kuřim

In the first part of his work is mainly devoted to basic needs of the child and his rights. Further characterize CAN syndrome, where I nařukla history and also deal with abuse, neglect and sexual abuse and their protection against these phenomena. The third chapter is devoted to the media and their impact on the offense, which I describe in detail the secondary victimization.

In the practical part I discuss a very hyped cause Kuřim and investigate what has been violated in this cause. Cause I use this as a negative example of the influence of media on the victim. This case I have chosen deliberately, because in my example of how this should not be, and also because it was a "náhubkový law", which is also engaged in work.

This work seeks to describe the syndrome of CAN and secondary victimization of victims by the media.

